

Effektreserv 2020–2025

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag om att förlänga giltighetstiden för lagen om effektreserv t.o.m. den 15 mars 2025. Vidare tillstyrker utskottet regeringens förslag om en ändring i samma lag med innebörden att den systemansvariga myndigheten Svenska kraftnät vid upphandlingen av effektreserven ska kunna ingå avtal om minskad elförbrukning utan några särskilda begränsningar när det gäller möjliga avtalsparter. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2016.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå samtliga motionsyrkanden, såväl de som har väckts med anledning av propositionen som de från allmänna motionstiden 2015/16 om olika elmarknadsrelaterade frågor.

I betänkandet finns 21 reservationer (M, SD, C, V, L, KD).

Behandlade förslag

Proposition 2015/16:117 Effektreserv 2020–2025.

Åtta yrkanden i följdmotioner.

Cirka 45 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2015/16.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	7
Ärendet och dess beredning	7
Bakgrund	7
Propositionens huvudsakliga innehåll	7
Utskottets överväganden	8
Förlängning av effektreserven	8
Propositionen	8
Vissa kompletterande uppgifter	11
Utskottets ställningstagande	12
Miljökrav på effektreserven	12
Propositionen	12
Motionerna	12
Utskottets ställningstagande	13
Uppföljning av beslutet om en förlängning av effektreserven	14
Motionerna	14
Utskottets ställningstagande	14
Vissa övriga frågor om effektreserven	15
Motionerna	15
Utskottets ställningstagande	16
Allmänt om elmarknaden	17
Motionerna	17
Vissa kompletterande uppgifter	19
Utskottets ställningstagande	22
Elområden	23
Inledning	23
Motionerna	24
Vissa kompletterande uppgifter	25
Utskottets ställningstagande	27
Nätutbyggnad	28
Motionerna	28
Vissa kompletterande uppgifter	30
Utskottets ställningstagande	32
Elcertifikat	34
Inledning	34
Motionerna	34
Vissa kompletterande uppgifter	36
Utskottets ställningstagande	37
Vissa övriga frågor	38
Motionerna	38
Vissa kompletterande uppgifter	39
Utskottets ställningstagande	39
Reservationer	41
1. Miljökrav på effektreserven, punkt 2 (M, C, L, KD)	41
2. Miljökrav på effektreserven, punkt 2 (SD)	41
3. Uppföljning av beslutet om en förlängning av effektreserven, punkt 3 (M, C, L, KD)	42
4. Vissa övriga frågor om effektreserven, punkt 4 (M, C, KD)	43

5. Vissa övriga frågor om effektreserven, punkt 4 (SD).....	44
6. Vissa övriga frågor om effektreserven, punkt 4 (L).....	45
7. Allmänt om elmarknaden, punkt 5 (M)	46
8. Allmänt om elmarknaden, punkt 5 (C)	47
9. Allmänt om elmarknaden, punkt 5 (V).....	48
10. Allmänt om elmarknaden, punkt 5 (L)	48
11. Allmänt om elmarknaden, punkt 5 (KD)	49
12. Elområden, punkt 6 (SD).....	50
13. Nätutbyggnad, punkt 7 (SD).....	51
14. Nätutbyggnad, punkt 7 (C)	52
15. Nätutbyggnad, punkt 7 (KD)	53
16. Elcertifikat, punkt 8 (M).....	54
17. Elcertifikat, punkt 8 (SD)	55
18. Elcertifikat, punkt 8 (KD).....	56
19. Vissa övriga frågor, punkt 9 (SD).....	57
20. Vissa övriga frågor, punkt 9 (C)	58
21. Vissa övriga frågor, punkt 9 (KD)	58
Särskilda yttranden	60
1. Förlängning av effektreserven, punkt 1 (M, C, L, KD)	60
2. Förlängning av effektreserven, punkt 1 (SD)	60
3. Elcertifikat, punkt 8 (L)	60
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	62
Propositionen	62
Följdmotionerna	62
Motioner från allmänna motionstiden 2015/16	63
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	67

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Förlängning av effektreserven**

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2003:436) om effektreserv, dels ändring i samma lag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2015/16:117.

2. **Miljökrav på effektreserven**

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:3333 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 2,

2015/16:3335 av Lars Hjälmered m.fl. (M, C, KD) yrkande 2 och

2015/16:3337 av Maria Weimer m.fl. (L) yrkande 4.

Reservation 1 (M, C, L, KD)

Reservation 2 (SD)

3. **Uppföljning av beslutet om en förlängning av effektreserven**

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:3335 av Lars Hjälmered m.fl. (M, C, KD) yrkande 3 och

2015/16:3337 av Maria Weimer m.fl. (L) yrkande 5.

Reservation 3 (M, C, L, KD)

4. **Vissa övriga frågor om effektreserven**

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkandena 23–25,

2015/16:3333 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 1,

2015/16:3335 av Lars Hjälmered m.fl. (M, C, KD) yrkandena 1 och 4 samt

2015/16:3337 av Maria Weimer m.fl. (L) yrkande 3.

Reservation 4 (M, C, KD)

Reservation 5 (SD)

Reservation 6 (L)

5. **Allmänt om elmarknaden**

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:187 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 7,

2015/16:1536 av Cecilie Tenfjord-Toftby och Christian Holm Barenfeld (båda M),

2015/16:2371 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 13,

2015/16:2447 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 3,

2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 35 och

2015/16:3337 av Maria Weimer m.fl. (L) yrkandena 1 och 2.

Reservation 7 (M)

Reservation 8 (C)

Reservation 9 (V)
Reservation 10 (L)
Reservation 11 (KD)

6. Elområden

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:18 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkandena 1–5 och

2015/16:2854 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 30.

Reservation 12 (SD)

7. Nätutbyggnad

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:504 av Kent Härstedt (S),

2015/16:2363 av Annika Qarllsson och Fredrik Christensson (båda C) yrkandena 3 och 5,

2015/16:2371 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 14,

2015/16:2433 av Eskil Erlandsson och Per Lodenius (båda C),

2015/16:2854 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkandena 31 och 32 samt

2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 36.

Reservation 13 (SD)

Reservation 14 (C)

Reservation 15 (KD)

8. Elcertifikat

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:729 av Niclas Malmberg (MP),

2015/16:1769 av Jörgen Andersson (M) yrkande 2,

2015/16:2249 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 8,

2015/16:2447 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkandena 4 och 5,

2015/16:2854 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 33 och

2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkandena 17 och 18.

Reservation 16 (M)

Reservation 17 (SD)

Reservation 18 (KD)

9. Vissa övriga frågor

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:2371 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 19,

2015/16:2854 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 13,

2015/16:2986 av Anders Ahlgren och Helena Lindahl (båda C) och

2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkandena 21 och 29.

Reservation 19 (SD)

Reservation 20 (C)

Reservation 21 (KD)

Stockholm den 26 april 2016

På näringsutskottets vägnar

Jennie Nilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jennie Nilsson (S), Lars Hjalmered (M), Hans Rothenberg (M), Josef Fransson (SD), Per-Arne Håkansson (S), Lise Nordin (MP), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Anna Wallén (S), Mattias Bäckström Johansson (SD), Said Abdu (L), Birger Lahti (V), Penilla Gunther (KD), Mattias Jonsson (S), Anna-Caren Sätherberg (S), Jörgen Warborn (M), Hanna Westerén (S) och Rickard Nordin (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas

- regeringens proposition 2015/16:117 Effektereserv 2020–2025
- tre motioner (8 yrkanden) som har väckts med anledning av propositionen
- 17 motioner (46 yrkanden) från allmänna motionstiden 2015/16 om olika elmarknadsrelaterade frågor.

Under riksmötet har Folkpartiet liberalerna (FP) bytt namn till Liberalerna (L).

Bakgrund

I ett elsystem måste tillförseln av el vid varje tidpunkt vara lika stor som uttaget av el. Produktionen i ett elsystem kan dock begränsas av den produktionskapacitet som finns tillgänglig vid varje tillfälle. Importmöjligheterna är också begränsade dels genom tillgänglig överföringskapacitet i det svenska elnätet och utlandsförbindelserna, dels genom den aktuella effektbalansen i det angränsande landet. Det finns därför alltid en risk för att elförbrukningen ska bli så stor att det inte finns tillräcklig momentan produktions- och importkapacitet. Det är i sådana situationer som det uppstår en effektbrist, dvs. brist på el vid ett givet ögonblick.

Lagen (2003:436) om effektereserv infördes som en övergångslösning till följd av en svag effektbalans i början av 2000-talet och den risk för effektbrist som därmed bedömdes finnas i extrema situationer. I lagen ges Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) i uppdrag att upphandla en effektereserv. När det uppstår effektbrist i elsystemet kan effektereserven aktiveras för att upprätthålla balansen mellan tillförsel och uttag av el. Lagen om effektereserv gäller t.o.m. den 15 mars 2020.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslår regeringen att giltighetstiden för lagen om effektereserv ska förlängas t.o.m. den 15 mars 2025 och att den systemansvariga myndigheten Svenska kraftnät vid upphandlingen av effektereserven ska kunna ingå avtal om minskad elförbrukning utan några särskilda begränsningar när det gäller möjliga avtalsparter. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2016.

Utskottets överväganden

Förlängning av effektreserven

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag dels till ändring i lagen (2003:436) om effektreserv, dels till att lagens giltighetstid förlängs till 2025.

Jämför särskilda yttrandena 1 (M, C, L, KD) och 2 (SD).

Propositionen

Ärendet och dess beredning

Lagen om effektreserv trädde i kraft den 1 juli 2003 och skulle enligt sin ursprungliga lydelse upphöra att gälla den 1 mars 2008. Lagens giltighetstid har förlängts vid två tillfällen, senast t.o.m. den 15 mars 2020 (prop. 2009/10:113, bet. 2009/10:NU17).

I februari 2016 beslutade regeringen att inhämta Lagrådets yttrande över ett lagförslag som överensstämmer med det som finns i den nu aktuella propositionen. Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Allmänt om effektreserven

Som har redovisats ovan infördes lagen om effektreserv som en övergångslösning till följd av en svag effektbalans i början av 2000-talet. I motiven angavs att frågan om att upprätthålla effektbalansen på sikt måste lösas av marknadens aktörer (prop. 2002/03:85 s. 22). Lagen gjordes därför tidsbegränsad men har därefter förlängts vid två tillfällen. I propositionen Effektreserven i framtiden (prop. 2009/10:113) gjorde regeringen bedömningen att en successiv övergång till en marknadslösning borde ske genom en stegvis nedtrappning av effektreservens omfattning med början 2011 och fram t.o.m. den 15 mars 2020. Riksdagen förlängde lagens giltighetstid t.o.m. den 15 mars 2020 (bet. 2009/10:NU17).

I lagen om effektreserv finns de grundläggande bestämmelserna om effektreserven. Den systemansvariga myndigheten, dvs. Svenska kraftnät, har ansvaret för att en effektreserv om högst 2 000 MW finns tillgänglig. Effektreserven ska skapas genom att den systemansvariga myndigheten ingår avtal dels med elproducenter om att ställa ytterligare produktionskapacitet till förfogande, dels med elanvändare och elleverantörer om minskad elförbrukning. Effektreserven ska vara ett komplement till den övriga produktionskapacitet som finns på elmarknaden. Kostnaden för effektreserven finansieras genom en avgift från dem som har ingått avtal om balansansvar med Svenska kraftnät. Avgiften bestäms av Svenska kraftnät.

Som framgår ovan ska effektreservens storlek trappas ned. Under tiden t.o.m. den 15 mars 2017 får den uppgå till högst 1 000 MW och därefter till högst 750 MW. Den andel av effektreserven som skapas genom avtal om minskad elförbrukning ska vara minst 25 procent. Andelen får vara mindre om det saknas förutsättningar för sådana avtal med hänsyn till de anbud som har lämnats eller om det finns särskilda skäl.

Elmarknadens svängningar i fråga om produktion och konsumtion av el hanteras normalt genom att aktörerna anpassar sig till de prisförändringar som uppstår. Enligt regeringen finns det dock alltid en risk att elnätet tillförs mindre el än vad elanvändarna vill ta ut. Även om prismekanismen reglerar skillnader mellan konsumtion och produktion kan tillfälliga situationer av knapphet uppstå där uttaget inte matchar produktionen. Att uttag och produktion inte matchar kan bero på en rad olika omständigheter, exempelvis begränsade lagringmöjligheter av el, begränsningar i elproduktionen, kapacitetsbegränsningar i elnätet, att kunder inte justerar sin efterfrågan vid högre priser och plötsliga avbrott. Tekniska begränsningar kan alltså medföra effektbrist.

Med större prisvolatilitet ökar aktörernas drivkrafter att utveckla elsystemets möjlighet till exempelvis reglerbar produktion, lagring, nätutbyggnad och efterfrågeflexibilitet. En sådan utveckling ökar mängden valbara alternativ vid högt effektuttag och minskar därför risken för effektbrist.

För att en marknad ska fungera väl är det viktigt att kunderna ges möjlighet att vara aktiva och reagera på prissignaler. På elmarknaden innebär detta exempelvis att kunderna kan minska sin elförbrukning när det råder elbrist. Effektreserven innebär en justering av marknaden och gör att marknaden inte ger korrekta prissignaler. De drivkrafter som krävs för en välfungerande marknad påverkas alltså negativt av effektreserven.

I propositionen framhåller regeringen att det finns starka skäl för att staten garanterar en god försörjningstrygghet. Energiförsörjningen – och särskilt elförsörjningen – är en grundläggande förutsättning för ett fungerande samhälle. Målet bör därför vara att systemet för elförsörjning byggs, underhålls och drivs på ett så robust och motståndskraftigt sätt att även mycket svåra påfrestningar kan klaras med rimliga konsekvenser för samhället. Effektreserven har hittills inte använts i någon större omfattning.

Regeringen konstaterar vidare att en växande del av elproduktionen i Sverige kommer att komma från sådana förnybara energikällor som vind och sol. Detta innebär en ökning av sådan elproduktion som är ojämn över tiden och svår eller omöjlig att planera. Samtidigt planerar ägarna att stänga ett antal kärnreaktorer (se vidare nedan). Detta kan komma att öka osäkerheten kring tillförseln av el och tillgången till produktionskapacitet som är lämplig för att hantera extrema effekttoppar.

Sedan den 1 november 2011 är Sverige indelat i fyra elområden. Avgränsningarna av de fyra områdena följer av fysiska överföringsbegränsningar i elnätet. Sverige har ett produktionsöverskott i norr och ett produktionsunderskott i söder. Vattenkraften finns i de nordligaste delarna (elområde 1 och 2), medan hela kärnkraftsproduktionen finns i elområde 3.

Enligt ägarna kommer fyra av Sveriges kärnkraftsreaktorer – Oskarshamn 1 och 2 samt Ringhals 1 och 2 – att vara avvecklade omkring 2020. Nedläggningen försämrar effektbalansen under toppplastimmen, om reaktorerna inte ersätts med annan produktion med motsvarande tillgänglighet. På kort sikt är det enligt regeringen emellertid inte troligt att ytterligare produktionsresurser kommer att tillföras södra Sverige (elområde 4), förutom sådan förnybar elproduktion som finansieras inom ramen för elcertifikatssystemet. Regeringen anser att de inte går att utesluta att även annan produktionskapacitet och ytterligare kärnkraft kommer att försvinna.

En viktig förutsättning för den svenska effektbalansen är att produktionsöverskottet i norr kan komma till användning i söder, där det råder ett produktionsunderskott. Hur stor effekt som kan överföras i sydlig riktning begränsas dock av de trånga sektorerna i stamnätet. Regeringen konstaterar att Svenska kraftnät för närvarande bygger ut överföringskapaciteten och att effektreserven inte är ett alternativ till att förstärka elnätet.

Sammantaget konstaterar regeringen att den framtida effektsituationen i södra Sverige är osäker under vissa timmar, exempelvis vid kall väderlek. På längre sikt kommer effektsituationen sannolikt att förbättras som en följd av att överföringskapaciteten byggs ut. Under en övergångsperiod kommer situationen dock troligen att försämrats. Nedläggning av konventionell elproduktion, begränsade möjligheter att överföra ytterligare kraft från norr och svårigheter att anpassa efterfrågan i knapphetssituationer medför sammantaget att effektsituationen kan bli bekymmersam under tiden fram till 2025. Det kan inte förutsättas att marknadslösningar kommer till stånd som kan reducera effektproblematiken under denna tid.

I mars 2015 tillsatte regeringen en kommitté i form av en parlamentariskt sammansatt kommission (Energikommissionen), som ska lämna underlag till en bred politisk överenskommelse om energipolitiken med särskilt fokus på förhållandena för elförsörjningen efter 2025–2030 (dir. 2015:25). I propositionen konstaterar regeringen att frågan om att säkerställa att det finns tillräcklig elektrisk effekt är en viktig del av Energikommissionens arbete och att det alltså finns skäl att avvakta kommissionens förslag före ett slutligt ställningstagande i fråga om effektreservens framtid.

Regeringen anser att en förtida avveckling av effektreserven skulle kunna äventyra samhällets behov av el vid varje tidpunkt. Detta är särskilt tydligt när det gäller södra Sverige, där effektbalansen kan komma att bli ansträngd under tiden fram till 2025. Att behålla effektreserven försäkrar samhället mot störningar vid effektbristsituationer och bidrar också till att säkerställa allmänhetens förtroende för elmarknaden. Med hänsyn till behovet av långsiktighet, inte minst när det gäller investeringar i produktionskapacitet anser regeringen att lagen bör förlängas så att den gäller till dess att det finns ett annat sätt att säkerställa effektbalansen. Därför föreslår regeringen att lagen om effektreserv ska fortsätta att gälla t.o.m. den 15 mars 2025.

Avtal om effektreserven

Enligt 1 § första stycket lagen om effektreserv ska effektreserven skapas genom att den systemansvariga myndigheten, dvs. Svenska kraftnät, ingår avtal dels med elproducenter om att ställa ytterligare produktionskapacitet till förfogande, dels med elanvändare och elleverantörer om minskad elförbrukning.

Efterfrågefleksibilitet, dvs. att en slutförbrukare ändrar sin elanvändning till följd av marknadssignaler eller mot särskild ersättning, kan bidra till ett mer effektivt utnyttjande av elnätet. Sådan flexibilitet kan t.ex. innebära att förbrukningen minskar när belastningen på nätet är stor och kan även underlätta balanseringen av sådan förnybar elproduktion som är svår att planera i förväg, såsom vindkraft.

Regeringen anser att Svenska kraftnät bör kunna få ingå avtal om minskad elförbrukning utan några särskilda begränsningar när det gäller möjliga avtalsparter. Som exempel på aktörer som bör kunna komma in i fråga kan nämnas balansansvariga som inte själva är elleverantörer.

Åtgärder för ökad efterfrågefleksibilitet och nordiska lösningar

I juni 2015 gav regeringen Energimarknadsinspektionen i uppdrag att utreda vilka förutsättningar och hinder det finns för olika elkunder att öka den samhällsekonomiska effektiviteten på elmarknaden genom ökad efterfrågefleksibilitet.

I november 2015 bestämde de nordiska energiministrarna att transmissions- och systemoperatörerna ska ta fram en handlingsplan för hantering av effektfrågan på nordisk nivå. Handlingsplanen ska delredovisas senast den 22 augusti 2016 och slutrapporteras i februari 2017.

Vissa kompletterande uppgifter

Tidigare riksdagsbehandling

När riksdagen senast tog ställning till en förlängning av effektreserven våren 2010 framhöll utskottet att en stabil och konkurrenskraftigt prissatt tillförsel av el är en viktig förutsättning för det svenska välfärdssamhället (bet. 2009/10:NU17). Utskottet instämde med regeringen i att det finns starka skäl för staten att garantera en god försörjningstrygghet. Avbrutna elleveranser är förenade med stora samhällsekonomiska kostnader, såsom välfärdsluster för hushållskunder och störda industriella processer med minskad produktion som följd. Utskottet välkomnade också den då föreslagna stegvisa övergången till en effektiv, marknadsbaserad lösning. Utskottet menade att den förväntade utvecklingen på elmarknaden, med ökad förbrukningsfleksibilitet, fler elområden och bättre överföringskapacitet, möjliggör en sådan övergång. Avslutningsvis underströk utskottet vikten av att nedtrappningen görs med hänsyn tagen till utvecklingen på elmarknaden. Här framhöll utskottet att om elmarknaden inte utvecklas på det sätt som förutsetts rubbas förutsättningarna för en successiv övergång till en marknadsbaserad lösning av effektfrågan. Utskottet

delade regeringens bedömning att tidsplanen för avveckling av den upphandlade effektreserven kunde anses vara preliminär i den meningen att det måste finnas utrymme för justeringar om utvecklingen inte skulle svara mot prognoserna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det saknas vissa grundläggande förutsättningar för att avveckla effektreserven till 2020 och att det därför är motiverat att förlänga den till 2025 i enlighet med vad regeringen föreslår. Utskottet tillstyrker således förslaget till riksdagsbeslut i proposition 2015/16:117 Effektreserv 2020–2025 om dels fortsatt giltighet för lagen (2003:436) om effektreserv, dels ändring i samma lag.

Miljökrav på effektreserven

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om möjligheterna att ställa miljökrav på effektreserven. Utskottet hänvisar till att det inom ramen för kommande föreskrifter bör finnas utrymme för att ställa tydliga miljökrav vid upphandling av produktionskapacitet.

Jämför reservationerna 1 (M, C, L, KD) och 2 (SD).

Propositionen

Under vintern 2014/15 bestod effektreserven av 874 MW produktionskapacitet och 626 MW förbrukningsreduktioner. De aktuella produktionsenheterna var ett koleldat värmekraftverk (200 MW) och tre oljeeldade kraftverk (674 MW).

Som redan nämnts har effektreserven hittills inte använts i någon större omfattning. Dess miljöpåverkan har därför varit begränsad. Enligt regeringen går det dock inte att bortse från att effektreserven har en betydande klimat- och miljöpåverkan när den aktiveras. Det går inte heller att utesluta att effektreserven kommer att aktiveras oftare i framtiden med hänsyn till de ändrade förhållanden som redovisats. Regeringen anser att det i framtiden bör finnas utrymme för att ställa tydliga miljökrav vid upphandlingen av produktionskapacitet.

Motionerna

En trygg energitillförsel är avgörande för hushåll och företag i Sverige, anför det inledningsvis i motion 2015/16:3335 av Lars Hjälmered m.fl. (M, C, KD). Motionärerna framhåller att energipolitiken ska värna klimatet, ge långsiktiga villkor för investeringar, bidra till el till konkurrenskraftiga priser samt säkra

att el finns när den behövs. De anser att det ska vara möjligt att ställa tydliga miljökrav vid upphandling av framtida produktionsresurser i effektreserven (yrkande 2). Motionärerna konstaterar att det framgår av propositionen att miljökrav kan ställas och att detta i ett senare skede ska regleras i föreskrifter men anser att miljökrav ska likställas med andra relevanta krav såsom kapacitet, tillgänglighet och ekonomi.

I Sverigedemokraternas kommittémotion 2015/16:3333 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. konstateras det att vid den föreslagna förlängningen av effektreserven är det mer troligt att den kommer att aktiveras oftare. Motionärerna ser dock inte det rimliga i att föra in ytterligare miljöaspekter i kraven på effektreserven. De anser dels att detta skulle sända politiska signaler om en trovärdig energipolitik ifrån grunden utan orealistiska efterkonstruktioner, dels att effektreserven redan omfattas av det europeiska utsläppshandelssystemet. Motionärerna anser att det är olämpligt att införa ytterligare miljöåtgärder eftersom det sannolikt inte skulle leda till minskade utsläpp (yrkande 2).

I motion 2015/16:3337 av Maria Weimer m.fl. (L) framförs uppfattningen att det är en oacceptabel utveckling att fossilfri elproduktion läggs ned och att regeringen i stället förlänger användningen av sådan fossilbränslebaserad reservkraft som ökar koldioxidutsläppen. Motionärerna anser att miljökrav ska likställas med andra relevanta krav såsom kapacitet, tillgänglighet och ekonomi (yrkande 4).

Utskottets ställningstagande

I propositionen föreslår regeringen en justering av 1 § lagen om effektreserv som gör det möjligt för regeringen eller, efter regeringens bemyndigade, en förvaltningsmyndighet att meddela föreskrifter i andra frågor än effektreservens storlek och andelen förbrukningsreduktioner. Regeringen anger att det i sådana föreskrifter bör finnas utrymme för att ställa tydliga miljökrav vid upphandling av produktionskapacitet. Utskottet anser att det därmed saknas skäl för riksdagen att ställa sig bakom förslagen i motionerna 2015/16:3335 (M, KD, C) och 2015/16:3337 (L) om att det ska vara möjligt att ställa tydliga miljökrav vid upphandling av framtida produktionsresurser i effektreserven. Eftersom såväl utskottet som regeringen ser positivt på denna möjlighet att ställa miljökrav avstyrks motion 2015/16:3333 (SD) i den del där det sägs vara olämpligt att införa ytterligare miljökrav.

Uppföljning av beslutet om en förlängning av effektreserven

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om att ett riksdagsbeslut om att förlänga effektreserven bör följas upp. Utskottet hänvisar till att såväl Energi- marknadsinspektionen som Svenska kraftnät genomför sådana uppföljningar inom ramen för sina ordinarie uppdrag.

Jämför reservation 3 (M, C, L, KD).

Motionerna

En trygg energitillförsel är avgörande för hushåll och företag i Sverige, anför det inledningsvis i kommittémotion 2015/16:3335 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, KD).

Motionärerna anser vidare att om effektreserven förlängs och förändras är det rimligt att regeringen följer upp lagen och redovisar sina iakttagelser till riksdagen (yrkande 3). En sådan uppföljning bör inkludera frågor om i vilken grad effektreserven används, kostnader som har uppkommit, användningens påverkan på energimarknadens funktion och hur miljökrav har fått genomslag vid upphandlingar. Det är också motionärernas uppfattning att det 2020 bör genomföras en avstämning gällande effektreserven för att bedöma marknadsförutsättningarna och ett eventuellt fortsatt behov av effektreserven efter 2025 (yrkande 4).

Även i motion 2015/16:3337 av Maria Weimer m.fl. (L) efterfrågas en uppföljning av beslutet att förlänga effektreserven. Om lagen om effektreserv förlängs och ändras är det, enligt motionärerna, rimligt att regeringen följer upp lagen och återkopplar till riksdagen. De anser att en avstämning av effektreserven bör göras senast 2020 (yrkande 5).

Utskottets ställningstagande

I några av de här aktuella motionerna efterfrågas olika typer av uppföljningsinsatser med anledning av den föreslagna förlängningen av effektreserven. Här vill utskottet framhålla att det ingår i Energimarknadsinspektionens uppdrag att verka för att elkunderna har en säker tillgång till el. I det sammanhanget är det naturligt att myndigheten kontinuerligt följer och analyserar förändringar som påverkar försörjningstryggheten avseende eleffekt. Utskottet vill också erinra om att Svenska kraftnät årligen följer upp och redovisar utvecklingen av den samlade effekt- och kraftbalansen i landet. Mot denna bakgrund anser utskottet inte att det behövs ett uttalande från riksdagens sida i linje med vad som efterfrågas i motionerna. Därmed avstyrks motionerna 2015/16:3335 (M, C, KD) och 2015/16:3337 (L) i de berörda delarna.

Vissa övriga frågor om effektreserven

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår vissa övriga förslag om effektreserven. Utskottet hänvisar bl.a. till redan pågående arbete på nordisk nivå.

Jämför reservationerna 4 (M, C, KD), 5 (SD) och 6 (L).

Motionerna

En trygg energitillförsel är avgörande för hushåll och företag i Sverige, anfördes det inledningsvis i motion 2015/16:3335 av Lars Hjälmered m.fl. (M, C, KD). Motionärerna framhåller att energipolitiken ska värna klimatet, ge långsiktiga villkor för investeringar, bidra till att det finns el till konkurrenskraftiga priser samt säkra att finns tillgång till el när den behövs. För att klara detta behövs ett robust energisystem. Motionärerna anser att diskussionen om en förlängd effektreserv hänger samman med regeringens oförmåga att ta politiskt ansvar för energipolitiken, vilket bl.a. har resulterat i att en förtida avveckling av kärnkraften och en osäkerhet bland elmarknadens aktörer kan resultera i effektbrist. Sammantaget har detta gjort det nödvändigt att förlänga effektreserven. Motionärerna påpekar dock svagheter i att välja en nationell lösning när elmarknaden samtidigt blir alltmer internationell. De föreslår därför att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att utreda en nordisk-baltisk effektreserv (yrkande 1).

I Sverigedemokraternas kommittémotion 2015/16:3333 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. framhålls det inledningsvis att partiet ser positivt på att lagen om effektreserven förlängs. Motionärerna anser att det är av yttersta vikt att kunna säkerställa en god elförsörjning i landets alla delar oavsett tidpunkt på året.

Mot bakgrund av de nedläggningsbeslut som har meddelats för fyra kärnkraftsreaktorer för tiden fram till 2020 ser motionärerna det dock som ytterst olämpligt att ytterligare trappa ned effektreserven från 1 000 MW till högst 750 MW efter 2017. De vill att storleken på effektreserven ska få uppgå till 1 000 MW eller mer även efter 2017 om det finns särskilda skäl (yrkande 1).

I motion 2015/16:3337 av Maria Weimer m.fl. (L) konstaterar motionärerna att energimarknaden inte längre är nationell. Effektreserven är dock fortsatt en nationell lösning, trots att problem med effektbalans och effektbrist är tydligt gränsöverskridande. Motionärerna vill se en nordisk lösning för effektreserven. Regeringen bör därför tillsammans med övriga nordiska länder och relevanta aktörer utarbeta ett sådant förslag (yrkande 3).

Effektreserven är beräknad på att det finns tio kärnkraftsreaktorer i drift under ett antal år framöver, konstateras det i Kristdemokraternas kommittémotion 2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. Att flera reaktorer kommer att avvecklas i förtid ökar effektreservens betydelse. Motionärerna anser därför att effektreserven bör förlängas till 2030 mot det satta målet för avveckling

2020, med avstämning 2020 och 2025. Ett tillkännagivande med den innebörden efterfrågas (yrkande 23).

Vidare anser motionärerna att effektreserven bör upphandlas för tre år i taget i stället för ett år som gäller i dag (yrkande 24). Detta för att garantera aktörerna ersättning för intermittent produktion. Upphandlingen bör även omfatta hela året eftersom klimatförändringarna har bidragit till att det kan uppstå behov av ökad effekt även under andra perioder (yrkande 25). På grund av den begränsade överföringskapaciteten i stamnätet från norr till söder är det särskilt viktigt att södra Sverige tas i beaktande vid upphandling av effektreserven.

Utskottets ställningstagande

Den nordiska och övriga europeiska elmarknaden blir allt mer sammanlänkad. Detta möjliggör på sikt också andra sätt att hantera eventuella effektproblem. När det gäller nordiska lösningar på effektfrågan hänvisar utskottet till det regeringen anför på detta tema i propositionen och som har refererats tidigare i betänkandet. Innebörden är att de nordiska energiministrarna har beslutat att transmissions- och systemoperatörerna ska ta fram en handlingsplan för hantering av effektfrågan på nordisk nivå. Handlingsplanen ska delredovisas i augusti 2016 och slutrapporteras i februari 2017. Mot bakgrund av detta pågående arbete ser utskottet inga skäl för riksdagen att uttala sig om vare sig en nordisk eller en nordisk-baltisk lösning på effektfrågan. Motionerna 2015/16:3335 (M, C, KD) och 2015/16:3337 (L) avstyrks därför i de delar som har denna inriktning.

Utskottet avstyrker också förslagen i motion 2015/16:3149 (KD) om att effektreserven bör förlängas till 2030. Utskottet har ställt sig bakom regeringens förslag om en förlängning till 2025 och anser att det är för tidigt att ta ställning till en ytterligare förlängning. När det gäller de synpunkter på formerna för upphandlingen av effektreserven som finns i samma motion hänvisar utskottet till att regeringen i propositionen anför att den har för avsikt att beakta dylika synpunkter inom ramen för det arbete som pågår inom Regeringskansliet med att ta fram en ny förordning om effektreserv. Motionen avstyrks således även i dessa delar. Även synpunkterna på effektreservens nedtrappning som finns i motion 2015/16:3333 (SD) kommer att kunna beaktas inom ramen för detta förordningsarbete. Motionsyrkandet avstyrks.

Allmänt om elmarknaden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal mer allmänt hållna motionsyrkanden om elmarknaden som bl.a. innefattar förslag om att denna marknad bör ses över ur ett konkurrenskraftsperspektiv och om att den s.k. effektskatten på kärnkraft ska avskaffas. Utskottet hänvisar huvudsakligen till att det pågående arbetet inom den parlamentariskt sammansatta Energikommissionen bör avvaktas.

Jämför reservationerna 7 (M), 8 (C), 9 (V), 10 (L) och 11 (KD).

Motionerna

I Moderaternas kommittémotion 2015/16:2447 av Lars Hjälmered m.fl. konstateras det inledningsvis att Sveriges välfärd, jobb och konkurrenskraft är beroende av en energipolitik som lever upp till behoven och förväntningarna från en omvärld i ständig förändring. Energipolitiken ska värna klimatet, vara ekologiskt hållbar, säkra el till konkurrenskraftiga priser och garantera att el finns när vi behöver den. Motionärerna konstaterar att Alliansens energiöverenskommelse från 2009 skapade en stabil energipolitik som ger företag och hushåll ett tydligt besked för framtiden.

Motionärerna framhåller vidare att för att klara Sveriges högt ställda mål inom välfärd och miljöområdet är det viktigt att värna jobben och företagen i Sverige som lägger grunden för båda. De vill därför tillsätta en konkurrenskraftsutredning med uppdrag att analysera den svenska elmarknaden ur ett internationellt perspektiv och föreslå åtgärder för att hålla Sverige konkurrenskraftigt (yrkande 3). Utredningen bör analysera den svenska konkurrenskraften i förhållande till länder som konkurrerar med svensk industri såsom Finland, Tyskland och Storbritannien och omfatta elpriser, program för energi-effektivisering inom industrin (s.k. PFE-program), kostnader för elnät, återbetalning på utsläppshandel m.m.

Det svenska energisystemet måste hanteras som en helhet och inte som självständiga små öar, sägs det inledningsvis i motion 2015/16:1536 av Cecilie Tenfjord-Toftby och Christian Holm Barenfeld (båda M). Motionärerna ser en risk i att basproduktion av el (t.ex. kärnkraft) som inte ingår i regeringens subventionssystem fasas ut ur det svenska elsystemet. Det finns då även en risk för att det kommer att saknas el de dagar då de naturgivna förutsättningarna inte är gynnsamma för produktion av sådan förnybar el som exempelvis vind- och solkraft. Detta ökar i sin tur faran för kortare eller längre avbrott i det svenska elsystemet. Motionärerna anser inte att regeringen har levererat några konkreta förslag på hur en avbrottsituation ska avväjas och föreslår att riksdagen genom ett tillkännagivande ska framföra till regeringen att konkreta åtgärder för hur effektbalansen ska säkras i det svenska elsystemet måste tas fram parallellt med att andelen intermittent el ökar.

EU:s arbete för en gemensam energiunion har potential att vara en viktig pusselbit för att åstadkomma en långsiktigt hållbar energiomställning i Europa, framhålls det i Centerpartiets partimotion 2015/16:2371 av Anders W Jonsson m.fl. Motionärerna anser att vägen mot ett hållbart energisystem går via förnybar energi, energieffektivitet, ambitiösa mål och reformer för att skapa en inre marknad för energi i EU. Motionärerna vill utforma enkla system för handel med el i Europa, med den nordiska elbörsen Nordpool som ett gott exempel. Ett tillkännagivande med den inriktningen efterfrågas (yrkande 13).

Tack vare vattenkraften, kärnkraften och investeringar i förnybar el har Sverige en säker, effektiv elproduktion till konkurrenskraftiga priser och med mycket små utsläpp av växthusgaser, konstateras det i kommittémotion 2015/16:3337 av Maria Weimer m.fl. (L). Motionärerna anser att en långsiktig och stabil energiförsörjning är avgörande för klimatet, de svenska jobben och den svenska konkurrenskraften och därmed för tillväxten och välfärden i Sverige. Samtidigt konstaterar de att förutsättningarna för energimarknaden i Sverige är osäkra och att stora förändringar har skett de sista åren. På grund av de rådande marknadsförutsättningarna och regeringens höjning av effektskatten på kärnkraft har beslut tagits om att avveckla fyra kärnkraftsreaktorer i södra Sverige i förtid. Enligt motionärerna kommer detta att leda till en reducerad installerad effekt och en stor samhällsekonomisk förlust. Det behövs en konsekvensanalys av vad stängningar av reaktorer betyder för förlorad bas-kraft och ökad energiimport liksom för klimatet, vilket är ett uppdrag som bör läggas på Energimyndigheten (yrkande 1).

Motionärerna anser att förslaget om att förlänga effektreserven tydligt sammanhänger med regeringens oförmåga att ta politiskt ansvar för energipolitiken och i stället vidta åtgärder ensidigt, såsom bl.a. höjningen av effektskatten. För klimatets skull vill motionärerna avskaffa effektskatten under mandatperioden och föreslår att riksdagen genom ett tillkännagivande ska framföra detta till regeringen (yrkande 2).

I Vänsterpartiets partimotion 2015/16:136 av Jonas Sjöstedt m.fl. förordas att utsläppen av växthusgaser ska minska med minst 60 procent till 2030 jämfört med 1990. Minskningarna ska göras inom Europa. Vidare ska energiproduktionen 2030 bestå av minst 45 procent förnybar energi och alla verksamheter ska åläggas att energieffektivisera sin verksamhet med 40 procent. Detta ska vara bindande krav med åtaganden för alla EU-länder. Motionärerna anser också att Sverige ska verka för att EU antar en målsättning om att nå nollutsläpp senast 2050 och att all elproduktion då ska vara förnybar (yrkande 7).

I Kristdemokraternas kommittémotion 2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för frihandel på elområdet inom EU (yrkande 35). Därigenom blir det lättare för ett litet exportberoende land som Sverige med en så gott som koldioxidfri elproduktion att bidra till ett minskat kolkraftsberoende i t.ex. Danmark, Tyskland och Polen.

Vissa kompletterande uppgifter

Målen för elmarknadspolitiken

Av budgetpropositionen för 2016 framgår att regeringens mål för elmarknadspolitiken är att åstadkomma en effektiv elmarknad med väl fungerande konkurrens som ger en säker tillgång till el till internationellt konkurrenskraftiga priser (prop. 2015/16:1 utg.omr. 21). Målet innebär en strävan mot en väl fungerande marknad med ett effektivt utnyttjande av resurser och en effektiv prisbildning. Detta omfattar en vidareutveckling av den gemensamma elmarknaden i Norden genom en fortsatt satsning på harmonisering av regler och ett utökat samarbete mellan de nordiska länderna. På EU-nivå stöder regeringen målsättningen om genomförandet av den inre marknaden, vilket är en förutsättning för att elmarknaden ska fungera väl och nå sin fulla potential. Regeringen anger vidare att framtidens energiförsörjning kräver nya lösningar som ger en trygg, marknadskraftig och klimatanpassad tillgång till el och har därför tillsatt en Energikommission som ska lämna förslag på dessa lösningar.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2015 behandlade utskottet allmänt hållna motioner om elmarknaden och om att denna marknad borde ses över. Utskottet anförde då bl.a. följande (bet. 2014/15:NU12):

Utvecklingen i Sverige har länge gynnats av en tillförlitlig elförsörjning och elpriser som har legat på en konkurrenskraftig nivå. Sverige befinner sig också i en gynnsam situation när det nu pågår en omstöpning av de fossilbränslebaserade energisystemen till sådana som i huvudsak bygger på förnybara energikällor. De goda naturgivna förutsättningarna som tillgången till vatten, biomassa och vind ger, skapar förutsättningar för Sverige att kunna agera som ett föregångsland när det gäller användningen och utvecklingen av förnybar energi.

Produktion, överföring och användning av el är – utöver marknadsaktörer som bl.a. elhandlare och nätbolag – centrala komponenter i den avreglerade elmarknad som råder i Sverige sedan elmarknadsreformen i mitten av 1990-talet. Utskottet konstaterar att det vid ett flertal tillfällen har framförts synpunkter på elmarknadens funktion och att det nu i motion 2014/15:499 (S) på nytt har rests krav på att elmarknaden bör ses över. Utskottet hänvisar här inledningsvis – liksom det gjorde våren 2014 då ett motsvarande yrkande behandlades – till att regeringen efter en uppmaning från riksdagen har genomfört en sådan översyn. Vidare vill utskottet erinra om att den nyligen tillsatta Energikommissionen som en viktig del av sitt uppdrag ska belysa energimarknadernas funktion och organisation med avseende bl.a. på prissättning, konkurrens, etableringshinder m.m. Energi-kommissionen ska därutöver lägga särskild vikt vid frågor om den långsiktiga elförsörjningen och de investeringar som behövs i olika delar av elsystemet. I sammanhanget vill utskottet också påminna om att Energi-myndigheten för närvarande genomför en översyn av energisystemet och bl.a. har lyft fram kraftsystemets utveckling som ett av fem områden som bedöms särskilt intressanta att titta närmare på. Elmarknadens funktion har även belysts av flera andra aktörer, däribland Elforsk och Kungl. Vetenskapsakademien. Därutöver har statens roll på elmarknaden granskats av Riksrevisionen.

Ett förslag som var snarlikt det nu aktuella i motion 2015/16:187 (V) om att Sverige bör verka för att EU antar en målsättning att nå nollutsläpp senast 2050 och att all elproduktion då ska vara förnybar behandlades av utskottet våren 2015 (bet. 2014/15:NU9). Det då aktuella yrkandet var dock inriktat på att målet skulle gälla all energiproduktion och inte som nu föreslås endast elproduktionen.

Utskottet avstyrkte yrkandet och framhöll att det såg betydande svårigheter i att nå framgång med den inriktning som förespråkades i motionen och fann det därför mindre fruktbart att inta denna position. Utskottet pekade på att många medlemsstaters nuvarande energiförsörjningssituation och deras bristande naturgivna och ekonomiska förutsättningar gör det svårt att kunna ställa om till helt förnybar energiproduktion till 2050.

En integrerad europeisk elmarknad

Det regelverk som beslutas på EU-nivå är en viktig utgångspunkt för den svenska energipolitiken, inklusive de beslut som gäller skapandet av en integrerad europeisk elmarknad. I februari 2011 antog Europeiska rådet en ny energistrategi för 2011–2020. I strategin prioriterades bl.a. åtgärder för att skapa en integrerad energimarknad med infrastrukturer. Europeiska rådet slog bl.a. fast målsättningar för marknadsintegration som anger att inget medlemsland ska vara isolerat från EU:s gas- och elnätverk efter 2015 och att den inre marknaden för energi ska vara fullbordad 2014.

Under 2011 antogs även rådsslutsatser om infrastrukturprioriteringar. Utiifrån denna vägledning presenterade kommissionen senare samma år ett förslag till en förordning om riktlinjer för transeuropeiska energiinfrastrukturer (TEN-E). Förslaget syftar till att främja s.k. projekt av gemensamt intresse inom nio prioriterade geografiska korridorer och inom områdena el, gas, olja och transport samt inom tre unionsomfattande områden. Förhandlingarna avslutades i slutet av 2012 och rättsakten trädde i kraft i maj 2013.

EU:s tredje inre marknads paket för el innebär bl.a. genomförande av ny lagstiftning genom nätföreskrifter, s.k. nätkoder. Nätkoderna för el är viktiga delar i arbetet med att utveckla den inre elmarknaden, harmonisera regelverk och säkerställa en effektiv och säker drift av de europeiska transmissionsnäten. Många av nätkoderna för el antogs under 2014–2015.

För att öka transparensen på el- och gasmarknaderna i Europa och därigenom minska risken för insiderhandel och marknadsmanipulation har EU antagit den s.k. Remitförordningen. I augusti 2014 antog den förra regeringen förordningen (2014:1059) om vissa avgifter för registrering och tillsyn över handeln på grossistenergimarknaden. Förordningen trädde i kraft den 1 november 2014.

I februari 2015 presenterade kommissionen tre meddelanden som utgör grunden för det omfattande arbetet med att skapa en europeisk energiunion. Ett av meddelandena handlar om att rusta Europas elnät för 2020 och vilka

åtgärder som krävs för att nå målet om att höja EU:s elsammanlänkningsnivå till 10 procent till 2020.

Analys av effekterna på elmarknaden av en ökad andel variabel förnybar elproduktion

Energimarknadsinspektionen har i regleringsbrevet för 2016 fått i uppdrag av regeringen att analysera vilken påverkan en ökad andel variabel elproduktion har på elproducenters lönsamhet, grossistpriset på el samt priset till slutkund. Myndigheten ska utreda huruvida dagens elhandelssystem är samhällsekonomiskt effektivt på kort och lång sikt. I uppdraget ingår också att bedöma hur en ökad andel variabel elproduktion påverkar incitamenten för investeringar i befintlig och ny elproduktion samt investeringar i elproduktionsanläggningar som enbart används vid hög efterfrågan, s.k. topplastproduktion.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2016.

Energikommissionen

I budgetpropositionen för 2015 aviserade regeringen att den hade för avsikt att tillsätta en energikommission för blocköverskridande samtal om energipolitiken. Energikommissionen tillsattes sedan under våren 2015 under ledning av energiminister Ibrahim Baylan. Enligt sina direktiv (dir. 2015:25) ska Energikommissionen vara parlamentariskt sammansatt med uppgift att lämna underlag till en bred politisk överenskommelse om den långsiktiga energipolitiken. Särskild tonvikt ska läggas på den framtida elförsörjningen. Kommissionen ska bl.a.

- ta del av och närmare analysera tillgängliga bedömningar av hur det framtida behovet av energi förväntas mötas enligt olika prognoser och scenarier och ställa samman två eller flera scenarier för tillförsel, överföring, användning och lagring av energi på längre sikt
- identifiera vilka förändringar i regelverken som kan komma att krävas för en samhällsekonomiskt effektiv utveckling av energisystemet och lägga särskild vikt vid försörjningen med el
- ta fram underlag för en bred överenskommelse om energipolitiken med särskilt fokus på förhållandena för elförsörjningen efter 2025–2030.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 januari 2017.

Energiministern om kärnkraften och effektskatten

I mars 2016 besvarade energiminister Ibrahim Baylan en skriftliga fråga (fr. 2015/16:855) från Edward Riedl (M) om bl.a. effektskatten och kärnkraftens framtid. Ministern framförde att han noga följer frågan om kärnkraftens lönsamhet och att ämnet också är viktigt i de samtal som förs inom ramen för Energikommissionens arbete. Vidare framhöll Baylan att det ingår i Energikommissionens arbete både att se över förutsättningarna för de enskilda kraftslagen och att genomlysna hela marknadens utformning. Enligt energiministern

är alla de stöd, skatter och regler som hänger samman med energisystemet uppe för diskussion inom ramen för Energikommisionen.

Utskottets ställningstagande

Det pågår för närvarande en omfattande översyn av den svenska energipolitiken. Den parlamentariskt sammansatta Energikommisionen har i uppgift att lämna underlag till en bred politisk överenskommelse om den långsiktiga energipolitiken. Särskild tonvikt ska läggas på den framtida elförsörjningen. I Energikommisionens arbete ingår både att se över förutsättningarna för de enskilda kraftslagen och att genomlysna hela marknadens utformning. Flera av de frågor som är föremål för behandling i detta avsnitt berörs således av Energikommisionens arbete. Kommissionen ska redovisa sitt arbete senast den 1 januari 2017.

Mot bakgrund av att Energikommisionens uppdrag omfattar en genomlysning av hela elmarknadens funktion, förutsätter utskottet att även konkurrenskraftsaspekter ingår. Detta inte minst mot bakgrund av att regeringens mål för elmarknadspolitikerna är att åstadkomma en effektiv elmarknad med väl fungerande konkurrens som ger en säker tillgång till el till internationellt konkurrenskraftiga priser. Ett uttalande från riksdagen om en konkurrenskraftsutredning i linje med vad som föreslås i motion 2015/16:2447 (M) kan därför inte anses vara nödvändigt. Energikommisionen har också effektfrågan högt på sin agenda och utskottet anser därför inte att det finns skäl att ställa sig bakom förslaget i motion 2015/16:1536 (M) om att riksdagen genom ett tillkännagivande ska framföra till regeringen att konkreta åtgärder för hur effektbalansen ska säkras i det svenska elsystemet måste tas fram parallellt med att andelen intermittent el ökar. Motionen avstyrks.

Att elmarknaderna i Europa blir alltmer integrerade är ett faktum. Liksom regeringen välkomnar utskottet en vidareutveckling av den gemensamma elmarknaden i Norden genom en fortsatt satsning på harmonisering av regler och ett utökat samarbete mellan de nordiska länderna. På EU-nivå pågår samtidigt arbetet med att utveckla den inre elmarknaden. Detta faktum gör det överflödigt med ett uttalande från riksdagens sida om att regeringen ska verka för frihandel på elområdet inom EU. Förslaget i motion 2015/16:3149 (KD) med den inriktningen avstyrks därför av utskottet.

Utskottet delar den uppfattning som framförs i motion 2015/16:2371 (C) om att den nordiska elmarknaden, inklusive elbörsen Nordpool, skulle kunna fungera som en förebild för utvecklingen av den gemensamma europeiska elmarknaden. Utskottet erfar emellertid att den nordiska elmarknaden ofta lyfts fram som ett gott exempel på en väl fungerande nationsgränsöverskridande elmarknadsintegration. Utskottet anser därför att det saknas skäl för riksdagen ställa sig bakom förslaget i motionen om ett uttalande med den innebörden.

När det gäller kärnkraftens aktuella situation och framtida roll i det svenska energisystemet kan det konstateras att bristande lönsamhet är en faktor som har bidragit till att kärnreaktorägare har aviserat en avveckling av ett antal

reaktorer. Att lönsamheten brister har i sin tur flera förklaringar, varav en är ett överskott på el som leder till låga elpriser. En annan förklaring är ökade säkerhetskrav som kräver investeringar. Även den s.k. effektskatten påverkar lönsamheten. När det gäller förslaget i motion 2015/16:3337 (L) om att riksdagen ska framföra till regeringen att effektskatten ska avskaffas för klimatets skull hänvisar utskottet till att man inom ramen för Energikommissionens arbete diskuterar alla de stöd, skatter och regler som hänger samman med energisystemet. När det gäller effektskatten vill utskottet vidare erinra om att energiminister Ibrahim Baylan har utlovat besked om effektskatten och att detta besked bör avvaktas innan det finns anledning för riksdagen att agera i frågan. Motionsyrkandet avstyrks liksom även yrkandet i samma motion om att det bör genomföras analyser av vad stängningar av kärnkraftsreaktorer kan få för konsekvenser för förlorad baskraft och ökad energiimport liksom för klimatet. Här hänvisar utskottet till att dylika konsekvensanalyser rimligen bör finnas med i det arbete som Energikommissionen genomför och som alltså ska ligga till grund för en bred energipolitisk överenskommelse.

Avslutningsvis avstyrker utskottet motion 2015/16:136 (V) i den del där det begärs ett tillkännagivande om att Sverige ska verka för att EU antar en målsättning om att nå nollutsläpp senast 2050 och att all elproduktion då ska vara förnybar. Utskottet hade gärna ställt sig bakom detta förslag om hållningen hade kunnat betraktas som mer realistiskt. Mot bakgrund av att det investeras stora belopp i nya kärnkraftverk inom EU och att många medlemsstater är och kan förväntas förbli beroende av viss fossilbränslebaserad elproduktion under lång tid anser utskottet att det är mer fruktbart om Sverige intar en annan mer nyanserad hållning i det fortsatta arbetet med att försöka förändra EU-medlemsstaternas elproduktion i en mer hållbar riktning.

Elområden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om elområden med hänvisning till att det inte bör vidtas några marknadsåtgärder för att jämna ut prisskillnader mellan dessa områden och att den nordsydliga stamnätsledningen Sydvästlänken kan väntas utjämna eventuella prisskillnader ytterligare när den väl tas i drift.

Jämför reservation 12 (SD).

Inledning

Den 1 november 2011 delades Sverige in i fyra elområden. Elområde 1 omfattar nordligaste Sverige, elområde 2 området mellan Luleå i norr och Gävle i söder, elområde 3 det område som sträcker sig från strax söder om Gävle i norr till strax söder om Oskarshamn i söder och elområde 4 den återstående

delen av södra Sverige. Sedan elområdena infördes sätts börspriset på el efter tillgång och efterfrågan i respektive område.

Gränserna mellan elområdena går där det finns fysiska begränsningar i överföringen av el i stamnätet, dvs. de s.k. snitten eller flaskhalsarna. I norra Sverige finns ett överskott av elproduktionskapacitet jämfört med efterfrågan på el. I södra Sverige råder det motsatta förhållandet. Tillgängligheten och produktionen i kärnkraftverken är en viktig komponent för möjligheten att hålla rätt spänning i kraftsystemet, vilket i sin tur påverkar överföringskapaciteten.

Motionerna

I motion 2015/16:18 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) ges inledningsvis en utförlig beskrivning av bakgrunden till elområdenas tillkomst och av elområdenas funktion. Motionärerna konstaterar därefter att elkonsumenterna i södra Sverige (främst i elområde 4) tvingas betala mer för elen sedan elområdesindelningen. Under ungefär 86 procent av tiden råder ingen prisskillnad mellan elområdena, men under vissa timmar kan skillnaderna vara stora.

Motionärerna påpekar att nedläggningen av Barsebäcks kärnkraftverk skapade ett elunderskott i Sydsverige. Frånvaron av investeringar i överföringskapacitet och ny elproduktion i området har gjort att underskottet består än i dag. Motionärerna anser att nödvändiga följdbeslut för att lösa de åtföljande problemen aldrig togs. Människorna i södra Sverige har inte valt att Barsebäck skulle avvecklas. Enligt motionärerna är irritationen därför mycket stor över att de boende i sydligaste Sverige tvingas betala högre elpriser och således straffas för beslut man aldrig ville ha.

Enligt Svenska kraftnät var det nödvändigt att agera gentemot EU-kommissionen för att undvika skadeståndskrav och att en s.k. marknadsdelning – indelning i elområden – var den enda möjliga lösningen. Andra hävdar att det hade varit möjligt att agera annorlunda. Motionärerna listar sedan ett antal alternativa lösningar på de problem de uppfattar med den nuvarande elområdesindelningen. De vill att riksdagen genom ett tillkännagivande ska redovisa dessa alternativa lösningar till regeringen (yrkande 2).

Motionärerna ser en förstärkt överföringskapacitet som en möjlig lösning och vill att riksdagen ska uttala att det är viktigt att fortsätta den utbyggnad av överföringskapacitet inom Sverige som har kunnat accelereras tack vare de kraftigt ökade investeringsbemyndiganden riksdagen har beviljat under alliansregeringen, och att det vidare är viktigt att den nya regeringen inte sänker ambitionerna till den nivå som gällde före 2006 (yrkande 3). Den s.k. Syd-västlänken nämns som det viktigaste exemplet på den pågående utbyggnaden av kraftöverföringskapaciteten. Idrifttagningen av denna förbindelse är dock försenad. Motionärerna befarar också att den kommande förbindelsen mellan Sverige och Baltikum (Nordbalt) kommer att pressa upp elpriset ytterligare i södra Sverige som en följd av att ett ökat flöde ut från Sydsverige gör att mer

än hälften av den förstärkning av överföringskapaciteten som Sydvästlänken innebär för elområde 4 i stället försvinner till Baltikum.

En annan lösning som förordas i motionen är att Svenska kraftnät får i uppdrag att ändra elområdesindelningen genom att slå samman fyra områden till två, i enlighet med de förslag som ursprungligen presenterades (yrkande 4). Motionärerna anser att det aldrig presenterades några hållbara argument för att den inriktningen övergavs. En annan lösning som föreslås i motionen vore att garantera en minimikapacitet i överföringen mellan elområde 3 och elområde 4 motsvarande 4 000 MW (yrkande 5). Här hänvisar motionärerna till en utredning som den förra regeringen lät genomföra.

Elområdesindelningen tas även upp i Sverigedemokraternas kommittémotion 2015/16:2854 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. Motionärerna konstaterar att prisskillnaderna till följd av elområdesindelningen inte har blivit så stora som befarades, men att indelningen ändå innebär en mer utsatt situation för de elintensiva industrierna och elkonsumenterna. Indelningen innebär även att södra delen av Sverige (elområde 4) får finansiera investeringarna genom högre elpriser i större omfattning än tidigare. Så var inte fallet när finansieringen skedde solidariskt.

Elområdesindelningens effekter är mest påtaglig i elområde 4 (sydligaste Sverige) där det finns ett strukturellt underskott av produktion sedan nedläggningen av Barsebäck, vilket företag och hushåll i denna del av landet nu straffas för ekonomiskt genom högre elpriser. Motionärerna anser att systemet med elområden bör ses över (yrkande 32).

Vissa kompletterande uppgifter

Tidigare riksdagsbehandling

Elområdesfrågor har behandlats återkommande av riksdagen sedan dessa områden infördes i november 2011. Vid det senaste tillfället våren 2015 anförde utskottet följande (bet. 2014/15:NU12):

Utskottet konstaterar inledningsvis att den s.k. elområdesreformen har följts upp på olika sätt sedan indelningen genomfördes hösten 2011, vilket har redovisats tidigare i betänkandet. Den sammanfattande slutsatsen är att prisskillnaderna mellan elområdena generellt sätt har varit lägre än vad som befarades när reformen genomfördes. Mot bakgrund av de iakttagelser som gjordes i uppföljningarna fann alliansregeringen inga skäl att genomföra några marknadsåtgärder för att jämna ut prisskillnader mellan elområdena. Samma ställningstagande gjorde den nuvarande regeringen i budgetpropositionen för 2015. Där meddelades dock också att regeringen följer utvecklingen på området noga.

Som utskottet, den förra regeringen och den nuvarande regeringen har framhållit vid flera tidigare tillfällen väntas prisskillnaderna mellan elområdena dessutom jämnas ut ytterligare när väl den nordsydliga överföringsförbindelsen Sydvästlänken – efter vissa beklagliga förseningar – tas i drift under andra halvan av 2015.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att det saknas skäl för riksdagen att agera med anledning av de motioner som gäller elområden.

Med det anförda avstyrks därför samtliga dessa motioner i de här aktuella delarna.

Sydvästlänken

Sydvästlänken är en kraftledning som byggs just nu och vars främsta syfte är att kunna överföra stora mängder el från mellersta till södra Sverige, förbi en trång passage i stamnätet där det främst under kalla vinterdagar ofta skapas en ”flaskhals”.

Sydvästlänken byggs med både lik- och växelströmsteknik. Förbindelsen består av två delar som möts strax norr om Nässjö. Den norra delen blir en 18 mil lång luftledning för 400 kV växelström. Den förstärker växelströmsnätet samtidigt som den gör det möjligt att ansluta förnybara energikällor till stamnätet. Denna del togs i drift i april 2015.

Den södra delen är en 25 mil lång likströmsförbindelse. Längs en 6 mil lång sträcka mellan Nässjö och Värnamo kommer överföringen att ske via luftledning. Resterande 19 mil till skånska Hurva överförs via markkabel. Utöver de beskrivna kabelsträckningarna omfattar projektet även tre nya växelströmsstationer och två nya omriktarstationer.

Tidsplanen för idrifttagningen av Sydvästlänken har justerats vid flera tillfällen. Huvudorsaken till detta har främst varit problem hos leverantören av likströmslösningen. I april 2016 redovisade Svenska kraftnät att den andra länken i likströmsförbindelsen beräknas kunna tas i drift i slutet av juni 2017. Den första länken ska enligt den aktuella planen tas i drift i juli 2016.

Det är första gången som överföring med likströmsteknik används inom det nordiska stamnätet på detta sätt. Vanligen används likströmstekniken för att koppla ihop det svenska stamnätet med något annat lands växelströmsnät.

Skriftliga frågor och interpellationsdebatter om elområden

Elområdesfrågor har också varit föremål för skriftliga frågor och interpellationsdebatter i riksdagen vid flera tillfällen under det innevarande riksmötet. I ett frågesvar från slutet av januari 2016 anförde energiminister Ibrahim Baylan bl.a. följande (fr. 2015/16:629):

Sverige är sedan 5 år indelade i elområden för att möta EU-kommissionens ambition att slå vakt om den inre marknaden och fri rörlighet av el. Indelningen i elområden innebär att det blir tydligt var i Sverige det finns ett överskott respektive underskott på el. Som på alla marknader leder detta till att det periodvis kan uppstå prisskillnader inom Sverige vilket påverkar både konsumenter och industrier. De prisskillnader som elområdena leder till visar också med tydlighet var det behövs förstärkningar av elnätet.

Det långsiktigt bästa sättet för att reducera prisskillnader, som regeringen också kan påverka genom investeringsbemyndigande till Svenska kraftnät, är att förstärka överföringskapaciteten inom Sverige. Som exempel kan nämnas Sydvästlänken som byggs mellan elområde 3 och elområde 4. Sydvästlänken är en viktig investering för att reducera prisskillnader inom Sverige. Tyvärr har Sydvästlänken blivit försenad i omgångar. Jag är, i likhet med den tidigare energiministern och den tidigare regeringen, av den uppfattningen att Sydvästlänken först bör sättas i

drift och effekterna av denna analyseras innan eventuella åtgärder kan vara aktuella. Det vore att göra saker i fel ordning att först göra ett ingrepp på marknaden och sedan invänta idrifttagandet av Sydvästlänken.

Jag kan slutligen konstatera att vi sedan flera år har generellt låga elpriser i Sverige och att prisskillnaderna mellan elområdena på Nord Pool Spot regelmässigt varit små. Detta talar också för att det är lämpligt att invänta idrifttagandet av Sydvästlänken innan eventuella ytterligare åtgärder övervägs. Jag kommer dock fortsatt noggrant följa utvecklingen för att kunna agera om så bedöms nödvändigt.

Energimarknadsinspektionen har följt upp elområdesreformen

I mars 2014 inkom Energimarknadsinspektionen med slutrapporten Utvärdering av effekterna av elområdesindelningen (Ei R2014:08). I rapporten konstaterade Energimarknadsinspektionen att de prisskillnader som förekommer mellan landets fyra elområden huvudsakligen beror på den begränsade överföringskapaciteten mellan områdena. När det råder god kapacitet på förbindelsen är prisskillnaderna i regel små. Generellt sett har prisskillnaderna mellan områdena varit mindre än vad som förväntades när reformen genomfördes. Det beror bl.a. på sådana omvärldsförhållanden som låga gas- och kolpriser och på den stora utbyggnaden av förnybar elproduktion.

Den rättsliga grunden för att ändra elområden

Svenska kraftnät har genomfört en intern utredning med inriktning på att få till stånd såväl en tydlig rättslig grund för beslut om elområden som en ordning för beslutsprocessen. Tidigare har det saknats en institutionaliserad process för hur man ska fastställa eller ändra gränserna för elområden.

Enligt uppgift från Svenska kraftnät har många av de oklarheter som tidigare fanns kring elområdesbesluten rätats ut genom arbetet med de europeiska nätkoderna. I juli 2015 antogs EU-kommissionens förordning om fastställande av riktlinjer för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning (CACM). Förordningen innehåller även detaljerade regler om elområdesindelning (elområdeskonfiguration) och ändring av dessa områden. Svenska kraftnät konstaterar att det därmed finns en reglering på plats som omfattar det svenska elnätet.

Utskottets ställningstagande

När det gäller frågor om indelningen av Sverige i elområden och konsekvenserna av denna indelning hänvisar utskottet i första hand till det som anfördes då liknande frågor behandlades våren 2015. Sammanfattningsvis innebär detta att utskottet inte ser några skäl att genomföra några marknadsåtgärder för att jämna ut prisskillnader mellan elområdena. Vidare upprepar utskottet det som både den förra och den nuvarande regeringen liksom även utskottet själv har framhållit vid flera tidigare tillfällen, dvs. att prisskillnaderna mellan elområdena väntas jämnas ut ytterligare när väl den nordsydliga överföringsförbindelsen Sydvästlänken – efter vissa beklagliga förseningar – tas i drift. Med det

anförda avstyrks motionerna 2015/16:18 (M) och 2015/16:2854 (SD). Den sistnämnda motionen avstyrks i den aktuella delen.

Nätutbyggnad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som på olika sätt gäller en utbyggnad av det svenska elnätet. Utskottet pekar bl.a. på att Svenska kraftnät gör omfattande ny- och reinvesteringar i stamnätet och framhåller att arbetet med att sammanlänka EU-medlemsstaternas elnät måste fortsätta för att en inre elmarknad ska kunna skapas. När det gäller teknikvalsfrågor hänvisar utskottet till att det är regeringen och de myndigheter som regeringen anförtror detta som ska göra lämpliga avvägningar mellan val av teknik och andra intressen.

Jämför reservationerna 13 (SD), 14 (C) och 15 (KD).

Motionerna

I tätbefolkade områden i Sverige begränsas flera viktiga utbyggnads- och utvecklingsområden av kraftledning, konstateras det i motion 2015/16:504 av Kent Härstedt (S). När koncessionsperioderna går mot sitt slut krävs en strategisk inriktning som kommer att påverka kommande generationers infrastruktur på ett påtagligt sätt. Nuvarande luftledningar skär igenom dessa högintressanta tillväxtområden på ett sätt som, enligt motionären, begränsar angelägna planer för bostadsbyggande, rekreation och besöksnäring. Motionären begär ett tillkännagivande från riksdagen om att se över möjligheterna att gräva ned fler kraftledningar i tätbebyggda områden i Sverige och om att elinfrastrukturen bör planeras med avseende på framtida hälso-, nybyggnations-, bostadsmiljö- och tillväxtaspekter.

För att Sverige ska kunna upprätthålla en hög internationell konkurrenskraft och levnadsstandard behövs en energipolitik som säkerställer en prisvärd och tillförlitlig energiförsörjning för såväl hushåll som näringsliv. Detta synsätt framförs i Sverigedemokraternas kommittémotion 2015/16:2854 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. Motionärerna betonar vidare att den svenska basindustrin, näringslivet i sin helhet och hushållen är beroende av tillförlitliga elleveranser till konkurrenskraftiga priser. De anser vidare att det är av största vikt att Sverige stärker sin konkurrensfördel gentemot övriga Europa gällande reglerkraft, prisbild och leveranstillförlitlighet.

Motionärerna pekar på att det sker en kraftig utbyggnad av den förnybara energiproduktionen i Europa, vilket bl.a. påverkar de totala energipriserna negativt och skapar en obalans i elnäten. Dessutom är investeringskostnaderna enorma och det råder osäkerhet om det totala investeringsbehovet, om vem som i slutändan ska stå för kostnaderna samt om vad investeringsbehovet får för konsekvenser för den europeiska konkurrenskraften. Motionärerna anser

att de svenska elkonsumenterna måste få en tydlighet i hur investeringsbehovet ser ut och vad det får för ekonomiska konsekvenser. De vill därför att regeringen ska ta fram en långsiktig investeringskalkyl för det svenska elnätet (yrkande 30).

Härutöver påpekar motionärerna att Sverige kan tvingas att bygga ut den kontinentala överföringen av el eftersom europeisk förnybar energi är i behov av svensk reglerkraft. Motionärerna säger sig vara positiva till kontinental elöverföring men anser att en utbyggnad av överföringskapaciteten behöver analyseras. För låg kapacitet kan hämma Sveriges behov av import/export och en fullt utbyggd kapacitet kan påverka elpriset negativt i södra Sverige. De föreslår att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att ta fram en konsekvensanalys gällande en eventuell utbyggnad av elöverföringskapaciteten till Europa (yrkande 31).

I partimotion 2015/16:2371 av Anders W Jonsson m.fl. (C) slås det fast att Centerpartiet har som mål att Sverige till 2050 är ett klimatneutralt samhälle utan nettoutsläpp. Centerpartiet har dessutom målet om att ha 100 procent förnybar energi inom en generation. Detta ställer bl.a. krav på en mångfald av förnybara energislag, både storskaliga och småskaliga.

Vindkraften tiodubblades under Alliansens regeringstid och motionärerna vill att utbyggnaden av vindkraften främjas även fortsättningsvis. För att öka utbyggnaden av havsbaserad vindkraft och göra den mer attraktiv ur ett investeringsperspektiv vill motionärerna slopa anslutningsavgiften till elnätet (yrkande 14).

I motion 2015/16:2363 av Annika Qarlsson och Fredrik Christensson (båda C) slås det fast att det finns många planer för elinfrastrukturutbyggnad som skapar oro runt om i landet som bl.a. gäller negativ påverkan på fastighetspriser och befarade ohälsoeffekter. Planerade och genomförda investeringar tar tusentals och åter tusentals hektar jord- och skogsmark i anspråk. Motionärerna efterfrågar ett tillkännagivande om att teknikval och vägval vid beslut om kraftledningar ska bygga på en samhällsekonomisk bedömning och att valprocessen ska vara transparent (yrkande 3). De vill också ha ett riksdagsuttalande om att regeringen ska ge statliga myndigheter och bolag riktlinjer för att värna gemensamma mark- och skogsresurser (yrkande 5).

Av olika skäl uppstår intressekonflikter mellan boende, enskilda markägares vilja och samhällets önskemål att kunna utnyttja mark för olika ändamål, sägs det i motion 2015/16:2433 av Eskil Erlandsson och Per Lodenius (båda C). Stamnätsdragningar tar exempelvis vanligen mycket mark i anspråk. Motionärerna argumenterar för att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att marksnål teknik ska användas vid exploatering för t.ex. ledningssträckningar. I praktiken innebär detta, enligt motionärerna, att ledningarna förläggs under markytan, vilket gör att mark sparas och boendemiljöer påverkas minimalt.

En trygg långsiktig energiförsörjning med balans mellan tillförsel och användning ökar förutsättningarna för att undvika att stora och plötsliga prisökningar uppkommer, vilket skulle kunna vara ett särskilt stort problem för

hushåll med begränsade ekonomiska resurser. Detta framförs i kommittémotion 2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD). Motionärerna anser att arbetet med att sammanlänka medlemsstaternas elnät måste fortsätta och att överföringskapaciteten därigenom ytterligare förstärks (yrkande 36).

Vissa kompletterande uppgifter

Tidigare riksdagsbehandling

De två här aktuella yrkandena i motion 2015/16:2854 (SD) har behandlats av utskottet vid tidigare tillfällen, senast våren 2015 (bet. 2014/15:NU12). Utskottet redovisade då att Svenska kraftnät har initierat förändringar i sin investeringsplanering som syftar såväl till att öka träffsäkerheten i investeringsplanerna som till att öka insynen i planeringsprocesserna. Ett led i detta arbete är att – utöver de treåriga investeringsplaner som riksdagen årligen behandlar – ta fram en tioårig nätutvecklingsplan som omfattar ny- och reinvesteringar under perioden 2016–2025.

När det gäller förslaget om en konsekvensanalys av en fortsatt utbyggnad av elöverföringsförbindelserna till utlandet som också är aktuellt i år konstaterade utskottet våren 2015 att Sverige av flera skäl står bakom en fortsatt integration av den europeiska elmarknaden. Vidare anförde utskottet att frågan om kommande utlandsförbindelser kommer också att belysas av Energikommisionen i ljuset av den pågående integrationen av de nordiska och europeiska elmarknaderna. Utskottet såg inga skäl att föregripa detta arbete och avstyrkte därför motionen i den aktuella delen.

Ett yrkande motsvarande det i motion 2015/16:2371 (C) om anslutningsavgiften för havsbaserad vindkraft behandlades av utskottet så sent som hösten 2015 (bet. 2015/16:NU6). Utskottet avstyrkte då motionen med hänvisning bl.a. till att regeringen hade för avsikt att ge Energimyndigheten i uppdrag att närmare utreda hur stor potentialen är för kostnadsreduktion, samt hur stor den potentiella marknaden för innanhavsbaserad vindkraft är i Sverige och internationellt.

Våren 2015 behandlade utskottet liknande motioner som de nu aktuella om teknikval och miljöpåverkan i samband med ledningsdragningar (bet. 2014/15:NU12). Utskottet avstyrkte då motionerna med hänvisning till att det inte brukar ta ställning i teknikvalsfrågor utan överlåter dylika överväganden till de myndigheter regeringen anförtror att göra lämpliga avvägningar mellan val av teknik och andra intressen som kan beröras i anslutning till en stamnätledning. Utskottet påpekade att Svenska kraftnät tillsammans med Energi-marknadsinspektionen har ett betydande ansvar för att denna avvägning görs på ett ändamålsenligt sätt, med beaktande av en god hushållning med bl.a. vatten- och markresurser och samordnat med andra myndigheter som ansvarar för infrastrukturutbyggnad.

Regeringen om utbyggnaden av stamnätet

I budgetpropositionen för 2016 konstaterar regeringen att samhällets beroende av el ökar alltmer. Samtidigt påverkas elsystemet genom en förändrad produktionsmix med en ökande andel förnybar energi. Kunder ges även bättre möjligheter att styra sin elanvändning. Det nordiska elnätet knyts alltmer samman med kontinenten och mot en integrerad europeisk energimarknad. Därmed förändras överföringsmönster, och stamnätet behöver anpassas till framtidens behov.

Svenska kraftnät planerar investeringar i nätet om ca 11,8 miljarder kronor under 2016–2018, varav 3,4 miljarder kronor under 2016. Sammantaget innebär detta en kraftig ökning av utbyggnadstakten jämfört med historiska nivåer.

En sammanlänkad europeisk elmarknad

Som har redovisats i det föregående har EU vidtagit åtgärder för att öka graden av sammanlänkning mellan unionens kraftöverföringssystem. Inom ramen för arbetet med energiunionen har bl.a. ett meddelande presenterats som handlar om att rusta Europas elnät för 2020 och om vilka åtgärder som krävs för att nå målet om att höja EU:s elsammanlänkingsnivå till 10 procent till 2020.

Nordiska nätutvecklingsplaner

När det gäller ökad marknadsintegrering bör det även påminnas om att det pågår ett arbete med att utveckla den gemensamma nordiska elmarknaden, bl.a. genom insatserna för att införa en nordisk slutkundsmarknad för el. Syftet är att bidra till en ökad konkurrens och till en stärkt ställning för konsumenten genom att underlätta för elhandlare att etablera verksamhet över nationsgränserna.

Svenska kraftnät har regeringens uppdrag att tillsammans med de övriga nordiska systemansvariga stamnätsföretagen redovisa nätutvecklingsplaner för det nordiska kraftnätet med nordisk samhällsekonomisk nytta. Nätutvecklingsplanerna ska inkludera de nätinvesteringar som krävs för att överföra ny förnybar elproduktion. Uppdraget har sin bakgrund i den kommuniké om en fortsatt utveckling mot en gränslös nordisk elmarknad som de nordiska energiministrarna antog i oktober 2010. Den tredje tvååriga planen ska rapporteras till det nordiska ministermötet 2017. En lägesredovisning om framtagandet av den nordiska nätutvecklingsplanen ska rapporteras till den nordiska elmarknadsgruppen och till Regeringskansliet senast den 25 augusti 2016.

Granskning av förutsättningarna för en trygg elförsörjning

I december 2015 beslutade Riksrevisionen att inleda en granskning av regeringens finansiella styrmodell för Svenska kraftnät och av affärsverkets befogenheter. I granskningen kommer det utredas huruvida nyssnämnda styrmodell och befogenheter har skapat incitament för affärsverket att möta energi-

omställningen på ett effektivt sätt. Vidare kommer frågan om vilka konsekvenser styrmodellen får för Svenska kraftnäts styrning mot en trygg elförsörjning till samhällsekonomiskt försvarbara kostnader givet den pågående energiomställningen.

Granskningen beräknas bli klar under hösten 2016.

Nätanslutningsavgifter för havsbaserad vindkraft

Enligt 4 kap. 9 a § ellagen (1997:857) ska en nättariff för anslutning till en ledning eller ett ledningsnät utformas så att nätkoncessionsinnehavarens skäliga kostnader för anslutningen täcks.

I december 2014 gav regeringen Energimyndigheten i uppdrag att ta fram förslag på hur ett förstärkt stöd till havsbaserad vindkraft skulle kunna utformas. I uppdraget ingick att analysera olika former av stöd inklusive sådana som gäller finansiering av elnätsanslutningen. Uppdraget redovisades i juni 2015 i rapporten *Havsbaserad vindkraft – Regeringsuppdrag 2015* (ER 2015:12).

När det gäller ett förstärkt stöd till havsbaserad vindkraft genom en omfördelning av kostnaderna för nätanslutningen från vindkraftsproducenten till elkunderna konstaterade myndigheten att i ett övergångsskede skulle detta medföra administrativa kostnader för såväl myndigheter som nätägare. Därutöver skulle det krävas ändringar i bl.a. ellagen och förordningen (2014:1064) om intäktsram för elnätsföretag samt ett godkännande av EU-kommissionen utifrån statsstödsreglerna. Energimyndigheten slog dock även fast att man inom ramarna för det aktuella uppdraget inte hade analyserat de förändringar som skulle krävas närmare. Enligt myndigheten skulle en förändring av fördelningen av kostnaderna för själva elnätsanslutningen kräva en särskild utredning.

I regleringsbrevet för 2016 fick Energimyndigheten sedermera i uppdrag att bl.a. analysera hur stor potentialen är för reduktion av produktionskostnader för havsbaserad vindkraft inom en femtonårsperiod. Uppdraget ska redovisas senast den 31 januari 2017.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i regeringens uppfattning att samhällets beroende av el ökar alltmer samtidigt som elsystemet måste kunna hantera en förändrad produktionsmix med en ökande andel förnybar energi. Utöver detta länkas det nordiska elnätet samman med kontinenten och mot en integrerad europeisk energimarknad. Sammantaget medför denna utveckling att överföringsmönstren förändras och att stamnätet måste anpassas till framtidens behov. Svenska kraftnät planerar därför investeringar i nätet som innebär en kraftig ökning av utbyggnadstakten jämfört med historiska nivåer samtidigt som betydande reinvesteringar även görs i det befintliga stamnätet.

Den fortsatta utvecklingen av den gemensamma elmarknaden i Norden medför ett behov av förstärkta överföringsförbindelser. Detsamma gäller för

att kunna skapa en väl fungerande inre marknad för el. I likhet med regeringen stöder utskottet målsättningen om genomförandet av den inre marknaden, vilket är en förutsättning för att elmarknaden ska nå sin fulla potential. För att nå målet krävs emellertid effektiva överföringsmöjligheter mellan de olika medlemsstaterna. I det avseendet instämmer utskottet således i det som sägs i motion 2015/16:3149 (KD). I likhet med vad som sägs i motionen anser utskottet att arbetet med att sammanlänka medlemsstaternas elnät måste fortsätta. Utskottet uppfattar emellertid inte att regeringen skulle ha någon annan syn på dessa frågor och anser därför att det inte är nödvändigt med ett tillkännagivande i linje med vad som efterfrågas i motionen. Motionen avstyrks därför i den aktuella delen.

Utskottet konstaterar vidare att de två här aktuella förslagen i motion 2015/16:2854 (SD) var föremål för riksdagsbehandling även våren 2015. När det gäller förslaget om en långsiktig investeringskalkyl anser utskottet inte att något nytt har framkommit som föranleder något annat ställningstagande. Således avstyrker utskottet åter detta förslag med hänvisning till att Svenska kraftnät har utvecklat sin investeringsplanering på ett sätt som syftar såväl till att öka träffsäkerheten i investeringsplanerna som till att öka insynen i planeringsprocesserna. Även förslaget i samma motion om en konsekvensanalys av en fortsatt utbyggnad av elöverföringskapaciteten till Europa avstyrks. Här hänvisar utskottet – liksom det gjorde våren 2015 – till att det finns flera skäl för Sverige att bejaka tillkomsten av ytterligare utlandsförbindelser och att frågor om sådana nya sammanlänkningskommer att belysas av Energikommisionen i ljuset av den pågående integrationen av de nordiska och europeiska elmarknaderna.

Även förslaget i motion 2015/16:2371 (C) har behandlats av utskottet tidigare under denna mandatperiod. Här hänvisar utskottet till det Energimyndigheten har redovisat på detta tema och som har refererats ovan samt till Energimyndighetens pågående uppdrag att analysera hur stor potentialen är för att minska produktionskostnaderna för havsbaserad vindkraft inom en femtonårsperiod. Nätanslutningskostnaderna bör kunna anses omfattas av denna översyn och utfallet av densamma bör avvaktas innan det finns skäl för riksdagen att agera i frågan. Motionsyrkandet avstyrks således återigen.

När det avslutningsvis gäller frågor teknikval och miljöaspekter på kraftledningsutbyggnad hänvisar utskottet till det som anfördes när liknande motioner behandlades våren 2015. Sammanfattningsvis innebär detta att utskottet som regel inte brukar ta ställning i teknikvalsfrågor utan överlåter dylika överväganden till regeringen och de myndigheter som regeringen anförtror att göra lämpliga avvägningar mellan val av teknik och andra intressen – exempelvis miljöintressen – som kan beröras i anslutning till en stamnätsledning. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2015/16:504 (S), 2015/16:2363 (C) och 2015/16:2433 (C). Motion 2015/16:2363 (C) avstyrks i de aktuella delarna.

Elcertifikat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner som på olika sätt gäller elcertifikats-systemet. Utskottet hänvisar bl.a. till att vissa förändringar nyligen har gjorts i detta system och till att Svenska kraftnät har haft i uppdrag att utreda hur elsystemet behöver anpassas för att kunna hantera en ökande andel variabel elproduktion.

Jämför reservationerna 16 (M), 17 (SD) och 18 (KD) samt särskilt yttrande 3 (L).

Inledning

Elcertifikat är ett ekonomiskt stöd för producenter av förnybar el och har funnits i Sverige sedan 2003. För varje producerad MWh förnybar el kan producenterna få ett elcertifikat av staten. Elproducenterna kan sedan sälja elcertifikaten på en öppen marknad där priset bestäms mellan säljare och köpare. Elcertifikaten ger på så sätt en extra intäkt till den förnybara elproduktionen, utöver den vanliga elförsäljningen. Köpare är aktörer med s.k. kvotplikt, främst elleverantörer. Dessa måste köpa en viss andel elcertifikat i förhållande till sin elförsäljning eller elanvändning. Hur stor andelen är bestäms genom en kvot i lagen (2011:1200) om elcertifikat.

Motionerna

I Moderaternas kommittémotion 2015/16:2447 av Lars Hjalmered m.fl. konstateras det inledningsvis att Sveriges välfärd, jobb och konkurrenskraft är beroende av en energipolitik som lever upp till behoven och förväntningarna från en omvärld i ständig förändring. Energipolitiken ska värna klimatet, vara ekologiskt hållbar, säkra tillgången till el till konkurrenskraftiga priser och garantera att el finns när den behövs. Motionärerna framhåller att Alliansens energiöverenskommelse från 2009 skapade en stabil energipolitik som ger företag och hushåll ett tydligt besked för framtiden.

Motionärerna konstaterar att energisystem är komplexa och att beslut som påverkar någon del av energisystemet får konsekvenser i andra delar. När regeringen ensidigt väljer att bygga ut elcertifikatssystemet får det följd effekter på prisutvecklingen och investeringstakten i andra delar av systemet. Sverige och energibranschen behöver långsiktiga spelregler som garanterar en säker energiförsörjning över tid. Då är det viktigt att man slår vakt om helheten. Energikommissionens arbete med energisystemets långsiktiga inriktning bör således inte kringskäras av hastiga beslut av regeringen. Därför föreslår motionärerna att framtida justeringar av den totala andelen ny förnybar energi i elcertifikatssystemet ska underställas beslut i riksdagen (yrkande 5). Vidare bör påverkan på effektbalansen i det svenska energisystemet utredas givet de

beslut som riksdagen har fattat om ny förnybar energi och påverkan av framtida ambitionshöjningar (yrkande 4).

Kärnkraften har stor betydelse för den svenska elproduktionen, och kommer att ha det under överskådlig framtid. Den fjärde generationens kärnkraft skulle innebära stora framsteg mot ett säkert och hållbart energisystem, anför det i motion 2015/16:1769 av Jörgen Andersson (M). Motionären förordar forskning på detta område och vill att regeringen ska utreda om elcertifikatssystemet kan nyttjas för detta ändamål (yrkande 2).

I Sverigedemokraternas kommittémotion 2015/16:2854 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. anför det att elcertifikatssystemet och andra stödsystem snedvrider konkurrensen och stimulerar utbyggnad av sådana energislag som inte nödvändigtvis levererar effekt när efterfrågan finns. Med hjälp av politiska styrmedel av detta slag har det tillkommit anläggningar som i grunden inte bär sina egna kostnader och som dessutom har skapat ett överutbud på marknaden som gör det svårt att uppnå lönsamhet i investeringar och renoveringar av befintliga produktionsanläggningar. Motionärerna vill sanera marknaden från konkurrenssnedvidande stöd och anser att elcertifikatssystemet bör fasas ut genom att nya investeringar inte ska tilldelas elcertifikat (yrkande 33).

Utbyggnaden av förnybar elproduktion har varit mycket framgångsrik sedan riksdagen beslutade att införa de gröna elcertifikaten, sägs det i motion 2015/16:729 av Niclas Malmberg (MP). Motionären anser dock att elcertifikatssystemet har tappat kraft, eftersom certifikaten är så lågt prissatta att de inte stimulerar till ytterligare investeringar i förnybar elproduktion. En lösning på problemet kunde enligt motionären vara att inrätta ett statligt organ som handlar med elcertifikaten. Ett sådant statligt organ skulle kunna agera regulator genom att köpa certifikat när priserna är låga, för att sedan sälja när priserna är höga. Motionären föreslår att riksdagen ska tillkänna för regeringen att den bör utreda möjligheten att inrätta en myndighet för handel med de gröna elcertifikaten.

I partimotion 2015/16:2249 av Jan Björklund m.fl. (FP) sägs det att liberal miljö- och klimatpolitik handlar om ansvarstagande utifrån kunskap och utifrån marknadsekonomiska principer. Motionärerna konstaterar att regeringen genom att föreslå en ambitionshöjning inom elcertifikatssystemet väljer att utvidga subventionerna till förnybara energikällor trots att energimarknaden redan är så mättad att inga nya investeringar lönar sig. De anser att riksdagen genom ett tillkännagivande ska framföra till regeringen att ambitionshöjningen inte bör genomföras (yrkande 8).

Elcertifikatssystemet är ett marknadsbaserat stödsystem som ska öka produktionen av förnybar el på ett kostnadseffektivt sätt, sägs det i kommittémotion 2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD). Motionärerna ser stora möjligheter med den förnybara energin i framtiden och står fast vid att Sverige ska fullfölja de beslut som riksdagen redan har fattat – inklusive de satta målnivåerna i elcertifikatssystemet – och återkomma med förslag till riksdagen om nödvändiga förändringar av elcertifikatssystemet för att fullfölja dessa beslut

och redan ingångna avtal (yrkande 17). Vidare förordar de att eventuella framtida justeringar av den totala andelen ny förnybar el i elcertifikatssystemet i fortsättningen ska underställas riksdagen för beslut (yrkande 18).

Vissa kompletterande uppgifter

Tidigare riksdagsbehandling

När riksdagen våren 2015 tog ställning till motioner som överensstämde med några av de nu aktuella framförde utskottet följande (bet. 2014/15:NU12):

Det finns ett brett stöd i riksdagen för det marknadsbaserade elcertifikatssystemet och dess funktion att främja tillkomsten av förnybar elproduktion. Motionsförslag som tar sikte på att avveckla detta system bör därför lämnas utan åtgärd av riksdagen.

— — —

Mot bakgrund av vad som anförs i motion 2014/15:2309 (M) om att utreda möjligheterna att använda elcertifikatssystemet för att finansiera forskning kring den fjärde generationens kärnkraft vill utskottet erinra om att detta system inte syftar till att generera intäkter till statskassan. Utskottet anser det inte heller vara aktuellt med en förändring av systemet med den inriktning som föreslås i motionen, varför den bör avslås av riksdagen.

Ambitionshöjning i elcertifikatssystemet

Hösten 2015 behandlade riksdagen regeringens proposition 2014/15:123 Ambitionshöjning för förnybar el och kontrollstation för elcertifikatssystemet 2015. Regeringen föreslog att riksdagen skulle godkänna ett nytt nationellt finansieringsmål för den förnybara elproduktionen. Vidare föreslogs en justering av kvotkurvan i lagen (2011:1200) om elcertifikat med anledning av den ambitionshöjning för den förnybara elproduktionen till 2020 som det nya finansieringsmålet innebär. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 2015/16:NU6), och lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2016.

Samtliga de motionsyrkanden som var aktuella vid beredningen av propositionen avstyrktes av utskottet. Eftersom några av dessa överensstämmer med de nu aktuella kan det noteras att utskottet vid det senaste tillfället anförde följande:

Motionärerna förordar att nu gällande ambitionsnivå inom elcertifikatssystemet ska bibehållas, vilket alltså inte är förenligt med det förslag i propositionen om en ambitionshöjning som utskottet står bakom. Följaktligen avstyrker utskottet även yrkandet i den nyssnämnda motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om nödvändiga förändringar av elcertifikatssystemet för att fullfölja fattade beslut och ingångna avtal.

— — —

I regeringens proposition redovisas vidare att det i förslaget till ändringsavtal mellan Sverige och Norge finns en överenskommelse om att parterna i samband med nästa kontrollstation ska värdera och ta ställning till om kvotkurvan kan författningsregleras så att justeringar av de årliga elcertifikatskvoterna inte ska behöva vara föremål för lagändring. Utskottet har inget att invända mot att en sådan värdering görs och anser att det

saknas skäl för riksdagen att i detta läge uttala sig till förmån för vad som efterfrågas i motion 2014/15:3102 (M, FP, KD), dvs. att kvotkurvan även framgent ska vara lagreglerad. Motionen avstyrks således även i denna del.

Utskottets ställningstagande

Elcertifikatssystemet har varit ett framgångsrikt styrmedel för att stimulera framväxten av förnybar elproduktion och stöds av en bred majoritet i Sveriges riksdag. Det är inte aktuellt att fasa ut detta system i enlighet med vad som föreslås i motion 2015/16:2854 (SD), och motionen avstyrks därför i den aktuella delen.

Hösten 2015 ställde sig riksdagen bakom regeringens förslag om att höja ambitionsnivån i elcertifikatssystemet. I anslutning till detta avstyrkte utskottet ett antal motionsyrkanden som var likalydande med några av de nu aktuella. Det gällde t.ex. förslag med innebörden att den nya ambitionsnivån inte skulle införas. Eftersom den höjda ambitionsnivån emellertid gäller sedan den 1 januari 2016 kan de förslag som har den inriktningen betraktas som överspelade. Därför bör riksdagen avslå motionerna 2015/16:2249 (FP) och 2015/16:3149 (KD) i de delar som har denna inriktning. Den sistnämnda motionen avstyrks även – liksom motion 2015/16:2447 (M) – i den del där det begärs ett tillkännagivande om att eventuella framtida justeringar av den totala andelen ny förnybar el i elcertifikatssystemet i fortsättningen ska underställas riksdagen för beslut. Här hänvisar utskottet till det som anfördes när motsvarande förslag behandlades hösten 2015, dvs. att nästa kontrollstation ska värdera och ta ställning till om kvotkurvan kan författningsregleras på ett sådant sätt att justeringar av de årliga elcertifikatskvoterna inte ska behöva vara föremål för lagändring. Det bör i sammanhanget även understrykas att den totala andelen ny förnybar el i det gemensamma elcertifikatssystemet anges i det avtal som har slutits mellan Sverige och Norge. Ändringar i detta avtal måste godkännas av riksdagen respektive stortinget. Utskottet ser inga skäl till att denna ordning skulle komma att ändras, vilket således innebär att ett tillkännagivande i linje med vad motionärerna efterfrågar inte kan anses vara påkallat.

När det gäller förslaget i motion 2015/16:2447 (M) om att regeringen bör utreda vilken påverkan riksdagens beslut om ny förnybar energi har på effektbalansen, hänvisar utskottet i första hand till den beskrivning av konsekvenserna för elsystemet som finns i regeringens proposition 2014/15:123 Ambitionshöjning för förnybar el och kontrollstation för elcertifikatssystemet 2015 (s. 39 f.). Där framgår bl.a. att Svenska kraftnät har haft regeringens uppdrag att utreda hur elsystemet behöver anpassas för att hantera och skapa förutsättningar för ett elsystem med en ökande andel variabel elproduktion. Uppdraget slutredovisades i december 2015. Utskottet förutsätter att denna redovisning kommer att fungera som ett värdefullt underlag för Energikommissionens fortsatta överväganden i dessa frågor. Ett tillkännagivande i linje med vad som efterfrågas i motionen anser utskottet inte vara nödvändigt. Motion 2015/16:2447 (M) avstyrks alltså även i denna del.

Våren 2015 behandlade utskottet ett motionsyrkande som var likalydande med det nu aktuella i motion 2015/16:1769 (M) om intäkterna från elcertifikatssystemet. Då liksom nu påminde utskottet om att elcertifikatssystemet inte syftar till att generera intäkter till statskassan och därför heller inte bör fungera som finansieringskälla för forskning om och provdrift av fjärde generationens kärnkraft. Förslaget avstyrks även denna gång. Även motion 2015/16:729 (MP) avstyrks. Utskottet har svårt att se poängen med att en statlig myndighet ska spela en central roll som regulator i ett marknadsbaserat stödsystem på det sätt som skisseras i motionen. Risken med en sådan konstruktion är att marknaden fungerar mindre effektivt och att de totala kostnaderna för såväl samhället som enskilda elkonsumenter därmed ökar.

Vissa övriga frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om vissa övriga elmarknadsrelaterade frågor.

Jämför reservationerna 19 (SD), 20 (C) och 21 (KD).

Motionerna

För ett antal år sedan beslutade riksdagen om ett planeringsmål om 30 TWh vindkraftsel per år, konstateras det i kommittémotion 2015/16:2854 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD). Motionärerna slår fast att man för att uppnå planeringsmålet måste tredubbla dagens vindkraft. En så stor andel vindkraft är dock en kostsam investering och blir svår att hantera på elnätet eftersom vindkraft av förklarliga skäl är beroende av vinden. Motionärerna anför flera ytterligare skäl till att en kraftfull utbyggnad av vindkraften väcker tvivel. Beroendet av importerad fossilbränslebaserad el ökar samtidigt som den svenska elproduktionen i princip redan är koldioxidfri. Ur ett livscykelperspektiv släpper vindkraft enligt motionärerna dessutom ut mer koldioxid per enhet producerad energi än vad t.ex. kärnkraften gör. Vindkraft produceras dessutom oregebundet och är inte alltid tillgänglig när efterfrågan på energi är som allra störst. Sammantaget ser motionärerna stora problem med planeringsmålet om 30 TWh/år vindkraftsel och anser därför att målet snarast bör upphävas (yrkande 13).

Centerpartiet har en lång tradition av att driva politik som förenar ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet, sägs det i partimotion 2015/16:2371 av Anders W Jonsson m.fl. Partiet har bl.a. en vision om att Sverige till 2050 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser. Som delmål på vägen till 2050 har partiet som mål att ha 100 procent förnybar energi inom en generation. Utöver tillförsel av förnybar energi anser motionärerna att det behövs ett ökat fokus på energieffektiviseringar. Deras uppfattning är att det behövs nya grepp och

marknadsbaserade styrmedel som ger ökad flexibilitet och minskade effekt-toppar och som minskar behovet av reservkapacitet. Ett tillkännagivande med den innebörden efterfrågas (yrkande 19).

I motion 2015/16:2986 av Anders Ahlgren och Helena Lindahl (båda C) föreslås ett tillkännagivande om fördelarna för samhället med att skapa s.k. OPS-projekt för att säkerställa järnvägens kraftförsörjning, dvs. att projekten finansieras gemensamt av privata och offentliga aktörer. De anser att järnvägens kraftförsörjning är ett område där ett OPS-upplägg skulle passa Sverige bra genom att skapa en fristående kraftnätsoperatör reglerad under Energi-marknadsinspektionen.

EU bör göra det lättare för hushåll som producerar egen el (t.ex. sol- och vindkraft) att med goda villkor sälja in elen på nationella och unionsgemensamma elnät, sägs det i kommittémotion 2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD). Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om att förenkla för hushåll som producerar sin egen el (yrkande 21).

Energi- och klimatrådgivning kan medverka till samhällsekonomisk effektivitet, sägs det vidare. Motionärerna konstaterar att alla kommuner är tvungna att erbjuda energirådgivning. Kravet är en pålaga som motionärerna inte anser är rimlig. De vill därför ta bort kravet och i stället förstärka Energimyndighetens uppdrag att erbjuda energirådgivning till privatpersoner och företag (yrkande 29).

Vissa kompletterande uppgifter

Tidigare riksdagsbehandling

Förslag om ett avskaffande av planeringsmålet för vindkraft som överensstämmer med det som finns i motion 2015/16:2854 (SD) har behandlats av utskottet vid åtskilliga tidigare tillfällen (se bl.a. bet. 2012/13:NU3, bet. 2013/14:NU3 och bet. 2014/15:NU9). Vid dessa tillfällen har utskottet bl.a. redovisat att den planeringsram som finns för en vindkraftsutbyggnad främst har som funktion att ytterligare synliggöra behovet av att skapa planmässiga förutsättningar för vindkraften.

Tidigare i år behandlade utskottet motioner om energieffektivisering (bet. 2015/16:NU10). Motionerna avstyrktes bl.a. med motiveringen att det råder en bred politisk enighet om att en effektiv användning av energi inom alla samhällssektorer är av godo. Utskottet påpekade att det ofta finns betydande både samhälls- och företagsekonomiska fördelar med en klok energianvändning. Mot bakgrund av denna inställning fann utskottet inga skäl för riksdagen att göra några allmänna uttalanden om vikten av fortsatta energieffektiviseringsinsatser.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har vid flera tidigare tillfällen avstyrkt förslag om att avveckla den planeringsram som finns för utbyggnaden av vindkraften. Liknande förslag

finns även i år i motion 2015/16:2854 (SD). Utskottet har emellertid inte ändrat uppfattning i denna fråga och vill understryka att det är just en planeringsram det handlar om och inte, som motionärerna vill indikera, ett mål för vindkraftsutbyggnaden. Planeringsramens främsta funktion är att ytterligare synliggöra behovet av att skapa planmässiga förutsättningar för vindkraften. Framväxten av förnybar elproduktion – inklusive vindkraft – stimuleras i första hand genom det teknikneutrala elcertifikatssystemet och inte genom att det sätts upp utbyggnadsmål för vissa produktionsslag. Förslaget i den ovannämnda motionen om att planeringsramen bör avskaffas avstyrks.

När det gäller ökade insatser för energieffektivisering som tas upp i motion 2015/16:2371 (C) hänvisas till det som utskottet anförde på detta tema tidigare i år (bet. 2015/16:NU10). Utskottet redovisade då att det råder en bred politisk enighet om att en effektiv användning av energi inom alla samhällssektorer är av godo. Ofta finns betydande både samhälls- och företagsekonomiska fördelar med en klok energianvändning. Utskottet ansåg inte att det fanns skäl för riksdagen att göra några allmänna uttalanden om vikten av fortsatta energieffektiviseringsinsatser. De då aktuella motionerna avstyrktes, och eftersom utskottet inte har ändrat uppfattning i frågan avstyrks även den nu aktuella motionen i den berörda delen. Vidare anser utskottet att den kommunala energirådgivningen fyller en viktig funktion och anser att den verksamheten bör fortsätta. Förslaget i motion 2015/16:3149 (KD) om att denna verksamhet bör föras över på Energimyndigheten avstyrks därför.

Utskottet avstyrker även den nyssnämnda motionen i den del där det begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör göra det lättare för hushåll att producera egen el. Av motionens motivtext framgår att arbetet bör inriktas på att få EU att göra det lättare för hushåll som producerar egen el att med goda villkor sälja in elen på nationella och unionsgemensamma elnät. Utskottet kan instämma i detta synsätt men anser att regeringen redan agerar i linje med vad som efterfrågas i motionen. Ett tillkännagivande med den innebörden kan därmed anses vara obehövligt, och motionen avstyrks således i den aktuella delen.

Avslutningsvis avstyrker utskottet även förslaget i motion 2015/16:2986 (C) om s.k. OPS-finansiering av järnvägens kraftförsörjning. Här hänvisar utskottet dels till att denna typ av finansiering har berörts i den s.k. Sverigeförhandlingens delbetänkande Höghastighetsjärnvägens finansiering och kommersiella förutsättningar (SOU 2016:3), dels till att Riksrevisionen inom kort kommer att redovisa en granskning av den OPS-finansiering som har gjorts av Arlandabanan. En modell för ägarväxling när det gäller järnvägens kraftförsörjning har även redovisats i Infrastrukturkommissionens slutrapport som kom i oktober 2015. Vidare kan det förutsättas att finansieringsfrågor kopplade till järnvägens kraftförsörjning blir föremål för överväganden i den trafikinfrastrukturproposition som kan väntas under mandatperioden. Sammantaget anser utskottet inte att riksdagen har anledning att agera i linje med vad som föreslås i motionen. Förslaget avstyrks således.

Reservationer

1. Miljökrav på effektreserven, punkt 2 (M, C, L, KD)

av Lars Hjälmered (M), Hans Rothenberg (M), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Said Abdu (L), Penilla Gunther (KD), Jörgen Warborn (M) och Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2015/16:3335 av Lars Hjälmered m.fl. (M, C, KD) yrkande 2 och
2015/16:3337 av Maria Weimer m.fl. (L) yrkande 4 och
avslår motion
2015/16:3333 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att det ska vara möjligt att ställa tydliga miljökrav vid upphandling av framtida produktionsresurser i effektreserven. Visserligen framgår det av propositionen att miljökrav kan ställas och att detta i ett senare skede ska regleras i föreskrifter, men enligt vår uppfattning vore det bra om riksdagen gav regeringen en tydlig signal om att sådana miljökrav verkligen ska ställas och att de ska likställas med andra relevanta krav såsom kapacitet, tillgänglighet och ekonomi. Vi står alltså bakom det som sägs i motionerna 2015/16:3335 (M, C, KD) och 2015/16:3337 (L) om att riksdagen genom ett tillkännagivande bör framföra detta till regeringen. De båda motionerna tillstyrks således i de aktuella delarna. Motion 2015/16:3333 (SD) avstyrks i den del där motionärerna motsätter sig ytterligare miljökrav på effektreserven.

2. Miljökrav på effektreserven, punkt 2 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3333 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 2 och
avslår motionerna
2015/16:3335 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, KD) yrkande 2 och
2015/16:3337 av Maria Weimer m.fl. (L) yrkande 4.

Ställningstagande

Vi står bakom det som sägs i motion 2015/16:3333 (SD) om att det i rådande läge inte är rimligt att skärpa miljökraven på den produktion som upphandlas inom ramen för effektreserven. Vi uppfattar det som motsägelsefullt av regeringen att föra in ytterligare miljökrav särskilt med tanke på att den förda energipolitiken ska syfta till att värna om miljön, men där regeringens politik nu i stället kan leda till större utsläpp genom import av fossilbränslebaserad el. De miljökrav som redan ställs genom att fossilbränsleförbränningen omfattas av EU:s utsläppshandelssystem är tillräckliga. Regeringens hållning i frågan visar återigen på dess uppenbara svårigheter att agera trovärdigt i energifrågorna. Med det anförda tillstyrks förslaget i den nämnda motionen om ett tillkännagivande med innebörden att det inte ska ställas ytterligare miljökrav på effektreserven.

Övriga motioner i avsnittet avstyrks i de aktuella delarna.

3. Uppföljning av beslutet om en förlängning av effektreserven, punkt 3 (M, C, L, KD)

av Lars Hjalmered (M), Hans Rothenberg (M), Ann-Charlotte Hammar Johansson (M), Said Abdu (L), Penilla Gunther (KD), Jörgen Warborn (M) och Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2015/16:3335 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, KD) yrkande 3 och
2015/16:3337 av Maria Weimer m.fl. (L) yrkande 5.

Ställningstagande

Vi anser det vara anmärkningsvärt att regeringen i propositionen inte på något sätt redovisar hur man har för avsikt att följa upp förslaget om att förlänga effektreserven till 2025. Enligt vår uppfattning hade det varit högst rimligt att en sådan uppföljning hade aviserats i propositionen. Regeringen hade då även kunnat klargöra att en uppföljning av detta slag ska omfatta frågor om i vilken

grad effektreserven används, vilka kostnader som har uppkommit, hur en eventuell aktivering av effektreserven har påverkat elmarknadens funktion och hur miljökrav har fått genomslag vid upphandlingar. I avsaknad av detta i propositionen ställer vi oss bakom det som sägs i motion 2015/16:3335 (M, C, KD) om att det 2020 bör genomföras en avstämning av effektreserven för att bedöma vilka marknadsförutsättningar som då finns och ett eventuellt fortsatt behov av effektreserven efter 2025. Motsvarande uppfattning om behovet av en avstämning finns också i motion 2015/16:3337 (L), vilken vi således också står bakom i den aktuella delen.

Med det anförda tillstyrks de båda omnämnda motionerna i de aktuella delarna.

4. Vissa övriga frågor om effektreserven, punkt 4 (M, C, KD)

av Lars Hjälmered (M), Hans Rothenberg (M), Ann-Charlotte Hammar Johansson (M), Penilla Gunther (KD), Jörgen Warborn (M) och Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:3335 av Lars Hjälmered m.fl. (M, C, KD) yrkandena 1 och 4 samt avslår motionerna

2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkandena 23–25,

2015/16:3333 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 1 och

2015/16:3337 av Maria Weimer m.fl. (L) yrkande 3.

Ställningstagande

Vi anser att en trygg energitillförsel är avgörande för hushåll och företag i Sverige. Energipolitiken ska värna klimatet, ge långsiktiga villkor för investeringar, bidra till el till konkurrenskraftiga priser samt säkerställa att det finns el när den behövs. För att klara detta behövs ett robust energisystem. Enligt vår uppfattning hänger förslaget om att förlänga effektreserven intimt samman med regeringens oförmåga att möta ovanstående krav på en fungerande energipolitik. Det råder i dag en stor osäkerhet i Sverige om villkoren på energimarknaden i framtiden. Energibranschen karaktäriseras av omdaning och bristande lönsamhet, och frågor väcks om hur Sverige ska klara effektbehoven i framtiden. Vi kan konstatera att regeringen förhållit sig mycket passiv till denna utveckling. Den har tillsatt en energikommission med ett uppdrag att diskutera en framtida energipolitik, och vi deltar konstruktivt i det arbetet. Däremot

kan vi konstatera att när våra partier enskilt och tillsammans har presenterat en rad lösningar på framtidens energitmaningar har regeringen inte kunnat ge några svar. Diskussionen om att förlänga effektreserven hänger ihop med regeringens oförmåga att ta politiskt ansvar för energifrågorna. Även om det nu aktuella förslaget alltså bottnar i denna oförmåga ser vi det som nödvändigt med en förlängning av effektreserven. Vi har därför tillstyrkt regeringens förslag i det avseendet.

Samtidigt ser vi det som angeläget att regeringen vidtar ett antal åtgärder som ska säkra effektillgången framgent och då på ett hållbart sätt. I likhet med vad som anförs i motion 2015/16:3335 (M, C, KD) anser vi att det finns problem med att försöka hantera effektproblem genom en nationell lösning. Elmarknaden blir alltmer internationell, och det finns därför övertygande skäl att undersöka möjligheterna att skapa en nordisk-baltisk effektreserv. Detta anser vi att riksdagen genom ett tillkännagivande bör uppmana regeringen att göra, och vi tillstyrker alltså den nyssnämnda motionen i den aktuella delen.

De övriga motionerna i avsnittet avstyrks i de aktuella delarna.

5. Vissa övriga frågor om effektreserven, punkt 4 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:3333 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 1 och avslår motionerna

2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkandena 23–25,

2015/16:3335 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, KD) yrkandena 1 och 4 samt

2015/16:3337 av Maria Weimer m.fl. (L) yrkande 3.

Ställningstagande

Vi har ställt oss bakom regeringens förslag att förlänga effektreserven. I likhet med vad som sägs i motion 2015/16:3333 (SD) anser vi att det är av yttersta vikt att en god elförsörjning säkerställs i landets alla delar och oavsett tidpunkt på året. Stabil elförsörjning är en förutsättning för stora delar av den svenska basindustrin och även för viljan till långsiktiga investeringar i denna industri. Ingen vill investera miljarder i en pappersmaskin eller i ett smältverk om den el som ska driva processerna levereras med samma nyckfullhet som aprilvädret. Ju mer väderberoende förnybar elproduktion som tillkommer samtidigt som produktionen i kärn- och vattenkraften trängs undan av skattepålagor och

missriktade miljöambitioner, desto mer angeläget är det att behålla effektreserven. Inte minst mot bakgrund av de nedläggningsbeslut som har aviserats för fyra kärnkraftsreaktorer för tiden fram till 2020 anser vi det vara ytterst olämpligt att ytterligare trappa ned effektreserven från 1 000 MW till högst 750 MW efter 2017. Den tilltänkta nedtrappningen slogs ju för övrigt fast innan reaktorstängningarna aviserades, och det finns således starka skäl att ompröva denna inriktning. Med instämmande i vad som sägs i motion 2015/16:3333 (SD) anser vi att riksdagen genom ett tillkännagivande ska framföra till regeringen att storleken på effektreserven inte ska trappas ned efter den 15 mars 2017 utan även därefter ska kunna uppgå till 1 000 MW eller mer om det finns särskilda skäl.

De övriga motionerna i avsnittet avstyrks i de aktuella delarna.

6. Vissa övriga frågor om effektreserven, punkt 4 (L)

av Said Abdu (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2015/16:3337 av Maria Weimer m.fl. (L) yrkande 3 och avslår motionerna 2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkandena 23–25, 2015/16:3333 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 1 och 2015/16:3335 av Lars Hjärmered m.fl. (M, C, KD) yrkandena 1 och 4.

Ställningstagande

Jag har ställt mig bakom regeringens förslag till förlängning av effektreserven. Till detta känner jag mig dock nödd och tvungen som en följd av regeringens energipolitiska missgrepp – däribland höjningen av effektskatten – som har bidragit till att effektreserven inte kan avvecklas i den takt som det var tänkt.

När nu läget är sådant att effektreserven måste förlängas anser jag att det är på sin plats att även överväga en utveckling och modernisering av densamma. Här instämmer jag i det som sägs i motion 2015/16:3337 (L) om att den alltmer sammanlänkade nordiska elmarknaden ger goda förutsättningar för att lösa effektproblem på nordisk nivå. Jag och Liberalerna vill se en sådan lösning, och regeringen bör därför tillsammans med övriga nordiska länder och andra relevanta aktörer utarbeta ett sådant förslag. Förslaget i motionen om ett tillkännagivande med den innebörden tillstyrks således.

De övriga motionerna i avsnittet avstyrks i de aktuella delarna.

7. Allmänt om elmarknaden, punkt 5 (M)

av Lars Hjalmered (M), Hans Rothenberg (M), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) och Jörgen Warborn (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2447 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 3 och avslår motionerna

2015/16:187 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 7,

2015/16:1536 av Cecilie Tenfjord-Toftby och Christian Holm Barenfeld (båda M),

2015/16:2371 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 13,

2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 35 och

2015/16:3337 av Maria Weimer m.fl. (L) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Sveriges välfärd, jobb och konkurrenskraft är beroende av en energipolitik som lever upp till behoven och förväntningarna från en omvärld i ständig förändring. Den svenska energipolitiken ska värna klimatet, vara ekologiskt hållbar, säkra el till konkurrenskraftiga priser och garantera att el finns när den behövs. Alla delar av samhället är i dag beroende av att dessa mål nås. Detta ställer höga krav på hur energipolitiken utformas. Vi menar att Sverige ska ha ett robust energisystem som står på tre ben med vattenkraft, kärnkraft och ny förnybar energi. Alliansens energiöverenskommelse som klubbades av riksdagen 2009 ligger alltså fast.

En väl fungerande elmarknad är en av nycklarna för att Sverige och svensk basindustri ska ha goda förutsättningar att utvecklas positivt även framgent. Det är viktigt att Sveriges energipolitik utformas så att befintliga företag och entreprenörer stannar kvar, utvecklas och växer och att nya företag väljer att etablera sig och investera i Sverige. Samtidigt ökar omställningstrycket på svensk industri i och med alltmer globaliserade marknader och större internationell konkurrens. Mot den bakgrunden anser vi att det är motiverat att – liksom föreslås i motion 2015/16:2447 (M) – tillsätta en utredning för att analysera konkurrenskraften på svensk elmarknad ur ett internationellt perspektiv. Utredningen bör bl.a. se över svensk konkurrenskraft i förhållande till länder som konkurrerar med svensk industri såsom Finland, Tyskland och Storbritannien när det gäller elpriser, energieffektiviseringsprogram, kostnader för

elnät samt återbetalning från utsläppshandel. Vi tillstyrker således den nyssnämnda motionen i den aktuella delen.

Övriga motioner i avsnittet avstyrks i de aktuella delarna.

8. Allmänt om elmarknaden, punkt 5 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2371 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 13 och avslår motionerna

2015/16:187 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 7,

2015/16:1536 av Cecilie Tenfjord-Toftby och Christian Holm Barenfeld (båda M),

2015/16:2447 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 3,

2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 35 och

2015/16:3337 av Maria Weimer m.fl. (L) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Jag och Centerpartiet har under lång tid drivit en politik som förenar ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet. Vi står bakom det mål som Miljömålsberedningen slagit fast, att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser och att den globala medeltemperaturen – i enlighet med Parisavtalet – begränsas till väl under 2 grader med en strävan efter att begränsa den till 1,5 grader. Som delmål på vägen till 2045 vill jag och Centerpartiet ha 100 procent förnybar energi senast 2040. Detta ställer flera olika krav inklusive vissa åtgärder som tar sikte på en utveckling av elmarknaden.

Jag anser att den nordiska elmarknaden har utvecklats på ett positivt sätt, och den lyfts ofta fram som ett föredöme i jämförelse med hur elmarknaden fungerar på många andra håll i Europa. Mot bakgrund av detta anser jag – i likhet med vad som anförs i motion 2015/16:2371 (C) – att det bör utformas enkla system för handel med el i Europa, med den nordiska elbörsen Nordpool som ett gott exempel. Vägen mot ett hållbart energisystem går via förnybar energi, energieffektivitet, ambitiösa mål och inte minst via reformer för att skapa en inre marknad för energi i EU. Med det anförda tillstyrks förslaget i motionen om ett tillkännagivande med innebörden att Sverige ska vara drivande i arbetet med att skapa en energiunion i EU med Nordpool som modell.

De övriga motionerna i avsnittet avstyrks i de aktuella delarna.

9. Allmänt om elmarknaden, punkt 5 (V)

av Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:187 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 7 och avslår motionerna

2015/16:1536 av Cecilie Tenfjord-Toftby och Christian Holm Barenfeld (båda M),

2015/16:2371 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 13,

2015/16:2447 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 3,

2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 35 och

2015/16:3337 av Maria Weimer m.fl. (L) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Jag och Vänsterpartiet står för en klimaträttvis politik som handlar om att verka för goda och rättvisa levnadsförhållanden lokalt och samtidigt ta ansvar för klimatkonsekvenser som drabbar andra regioner eller länder. Individuella beslut kan i viss mån påverka i vilken grad man lever miljövänligt, men det krävs även politiska lösningar som tar sikte på högt ställda klimat- och energimål.

Jag anser att Sverige bör driva på när det gäller att sätta upp klimat- och energimål som kan vägleda i detta viktiga arbete. Jag instämmer därför i det som sägs i Vänsterpartiets partimotion 2015/16:187 om att Sverige ska verka för att EU antar en målsättning att nå nollutsläpp senast 2050 och att all elproduktion då ska vara förnybar. Motionen tillstyrks i denna del.

De övriga motionerna avstyrks i de delar som behandlas i detta avsnitt.

10. Allmänt om elmarknaden, punkt 5 (L)

av Said Abdu (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3337 av Maria Weimer m.fl. (L) yrkandena 1 och 2 samt
avslår motionerna
2015/16:187 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 7,
2015/16:1536 av Cecilie Tenfjord-Toftby och Christian Holm Barenfeld (båda
M),
2015/16:2371 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 13,
2015/16:2447 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 3 och
2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 35.

Ställningstagande

Jag har ställt mig bakom regeringens förslag till förlängning av effektreserven. Jag hade dock hellre varit med och beslutat om en avveckling av detta marknadsstörande inslag och sett att svenska elkonsumenter hade kunnat förlita sig på att välfungerande kärn- och vattenkraftverk i kombination med hög överföringskapacitet i det svenska stamnätet hade förhindrat de potentiella effektproblemen som nu måste hanteras med hjälp av en upphandlad reserv.

I dagsläget råder dock ett bekymmersamt läge på elmarknaden. Den mycket betydelsefulla basproduktionen av el som kärnkraften står för riskerar att slås ut som en följd av de rådande marknadsförutsättningarna och regeringens häftiga höjning av effektskatten. Jag och Liberalerna ser det som ansvarslost av regeringen att genomföra denna skatteköjning utan närmare analyser av vad den får för konsekvenser för förlorad baskraft och ökad energiimport liksom för klimatet. Jag instämmer därför i det som sägs i motion 2015/16:3337 (L) om att riksdagen genom ett tillkännagivande ska framföra till regeringen att Energimyndigheten bör få i uppdrag att genomföra en sådan konsekvensanalys. Alldeles oavsett vad denna analys resulterar i är jag övertygad om att effektskatten har så pass negativa följder för förutsättningarna att nå viktiga klimatmål – bl.a. genom den aviserade förtida kärnkraftsavvecklingen – att skatten bör avskaffas för klimatets skull. Detta bör riksdagen framföra till regeringen genom ett tillkännagivande, och jag står således bakom förslaget med den innebörden i den nyssnämnda motionen. De övriga motionsyrkandena som är aktuella i avsnittet avstyrks.

11. Allmänt om elmarknaden, punkt 5 (KD)

av Penilla Gunther (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
 2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 35 och
 avslår motionerna
 2015/16:187 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 7,
 2015/16:1536 av Cecilie Tenfjord-Toftby och Christian Holm Barenfeld (båda
 M),
 2015/16:2371 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 13,
 2015/16:2447 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 3 och
 2015/16:3337 av Maria Weimer m.fl. (L) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

En trygg och säker energiförsörjning är en viktig motor för den svenska ekonomin och avgörande för välfärdsutvecklingen i Sverige. Svenska företag och konsumenter ska kunna lita på att det finns en stabil och pålitlig elförsörjning. Långsiktiga spelregler och stabila villkor på elmarknaden är av stor vikt för svenska jobb och svensk konkurrenskraft.

Jag och Kristdemokraterna förespråkar en fri och öppen elmarknad med ökad konkurrens till nytta för kunderna. Tillåts denna marknad att växa kan den dessutom bli ännu effektivare. En välfungerande inre marknad för el är därför eftersträvarvärd. Jag instämmer därför i det som sägs i motion 2015/16:3149 (KD) om att EU spelar en viktig roll i att underlätta och uppmuntra frihandel med energi. Sverige skulle därigenom kunna bidra med export av i en princip koldioxidfri el, vilket skulle minska kolkraftsberoendet i t.ex. Danmark, Tyskland och Polen. Med det anförda tillstyrker jag förslaget i motionen om att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att verka för frihandel på elområdet inom EU. De övriga motionsyrkandena som är aktuella i avsnittet avstyrks.

12. Elområden, punkt 6 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
 2015/16:2854 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 30 och
 avslår motion
 2015/16:18 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkandena 1–5.

Ställningstagande

Indelningen av Sverige i elområden genomfördes brådstörtat hösten 2011 under hot om ingripande från kommissionen mot den dåvarande svenska modellen för att hantera överföringsbegränsningar i det svenska stamnätet. De prisskillnader som befarades bli en följd av indelningen har visserligen inte blivit så stora hittills, men det finns ändå skäl att påpeka att de elintensiva industrierna och elkonsumenterna har hamnat i en mer utsatt position än tidigare. Det är dessutom de boende och verksamma i allra sydligaste Sverige (elområde 4) som genom högre elpriser får bära en större del än tidigare av bördan för att finansiera investeringarna i stamnätsutbyggnaden. Detta anser vi vara problematiskt, och vi instämmer därför i det som sägs i motion 2015/16:2854 (SD) om att systemet med elområden bör ses över. Den ovan nämnda motionen tillstyrks således i den aktuella delen. Motion 2015/16:18 (M) avstyrks.

13. Nätutbyggnad, punkt 7 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2854 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkandena 31 och 32 samt

avslår motionerna

2015/16:504 av Kent Härstedt (S),

2015/16:2363 av Annika Qarlssoon och Fredrik Christensson (båda C) yrkandena 3 och 5,

2015/16:2371 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 14,

2015/16:2433 av Eskil Erlandsson och Per Lodenius (båda C) och

2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 36.

Ställningstagande

Den svenska basindustrin, det svenska näringslivet i sin helhet och de svenska hushållen är beroende av tillförlitliga elleveranser till låga priser. Det är dessutom av största vikt att Sverige stärker sin konkurrenskraft i förhållande till övriga Europa när det gäller reglerkraft, prisbild och leveransstillförlitlighet.

Samtidigt pågår en kraftig utbyggnad av förnybar energiproduktion i Europa som kan väntas påverka de totala energipriserna och medföra besvärande obalanser i elnäten. Osäkerheten är stor om det totala behovet av investeringar

i det svenska elnätet, om vem som i slutändan kommer att få betala och om vilka konsekvenser kostnaderna får för Sveriges och Europas konkurrenskraft.

Vi anser därför att de svenska elkonsumenterna måste få en tydlighet i hur investeringsbehovet ser ut och vad det får för ekonomiska konsekvenser. I likhet med vad som sägs i motion 2015/16:2854 (SD) anser vi att regeringen ska ta fram en långsiktig investeringskalkyl för det svenska elnätet.

Vi ser också en betydande risk i att utvecklingen i Kontinentaleuropa kraftigt ökar behovet av svensk reglerkraft. Förbättrade överföringsförbindelser gör det möjligt för Sverige att exportera mer el och därigenom möta denna efterfrågeökning. Vi är i grunden positiva till kontinental elöverföring men anser att en eventuell utbyggnad av överföringskapaciteten bör föregås av noggranna analyser. Annars befarar vi att den efterfrågeökning som drivs av Kontinentaleuropa riskerar att trissa upp de svenska elpriserna på ett oönskat sätt – inte minst i södra Sverige – till men för svenska företag och hushåll. Vi instämmer därför även i det som sägs i den ovannämnda motionen om att regeringen bör ta fram en konsekvensanalys av en eventuell utbyggnad av elöverföringskapaciteten till Europa. En sådan analys bör även belysa riskerna för att en bristfälligt utbyggd överföringskapacitet hämmar Sveriges förutsättningar att importera och exportera el.

Med det anförda tillstyrker vi motion 2015/16:2854 (SD) i de här aktuella delarna. De övriga motionerna i avsnittet avstyrks i de aktuella delarna.

14. Nätutbyggnad, punkt 7 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2371 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 14 och avslår motionerna

2015/16:504 av Kent Härstedt (S),

2015/16:2363 av Annika Carlsson och Fredrik Christensson (båda C) yrkandena 3 och 5,

2015/16:2433 av Eskil Erlandsson och Per Lodenius (båda C),

2015/16:2854 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkandena 31 och 32 samt

2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 36.

Ställningstagande

Sverige har under de senaste åren kunnat visa upp en fantastisk utveckling när det gäller produktion och användning av förnybar energi. Det blir allt tydligare att Sverige kan bli fritt från fossil energi inom en generation. En förutsättning är dock att politiken lyckas skapa de rätta incitamenten för att stimulera den positiva trenden på området. Elcertifikatssystemet är ett bra exempel på hur politiska förslag kan leda till en hållbar omställning. Det är dock inte tillräckligt, utan det krävs beslut på en mängd andra områden. Ett konkret förslag som jag och Centerpartiet står bakom är att slopa avgiften för att få ansluta havsbaserad vindkraft till elnätet. Ett förslag om ett tillkännagivande med den innebörden återfinns i motion 2015/16:2371 (C), vilket jag härmed tillstyrker.

De övriga motionerna i avsnittet avstyrks i de aktuella delarna.

15. Nätutbyggnad, punkt 7 (KD)

av Penilla Gunther (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 36 och
avslår motionerna
2015/16:504 av Kent Härstedt (S),
2015/16:2363 av Annika Qarllsson och Fredrik Christensson (båda C)
yrkandena 3 och 5,
2015/16:2371 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 14,
2015/16:2433 av Eskil Erlandsson och Per Lodenius (båda C) och
2015/16:2854 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkandena 31 och
32.

Ställningstagande

Jag har i en tidigare reservation argumenterat för att regeringen ska agera för att främja frihandel med el i Europa. En elmarknad med frihandelsförtecken förutsätter emellertid att elen kan överföras mellan producenter och konsumenter och att elnätsföretagens monopolställning inte hämmar marknadsmekanismerna. Ju fler länkar, desto bättre fysiska överföringsmöjligheter men även desto mer gynnsamma premisser för marknadskrafterna att få verka på ett sätt som gynnar elkonsumenterna. Balans mellan tillförsel och användning

ökar förutsättningarna för att undvika stora och plötsliga prisökningar, vilka kan vara ett problem för hushåll med begränsade ekonomiska resurser.

Jag och Kristdemokraterna anser att arbetet med att sammanlänka medlemsstaternas elnät därför måste fortsätta. Det nu anförda innebär att jag sluter upp bakom förslaget om ett tillkännagivande med den innebörden som finns i motion 2015/16:3149 (KD). Motionen tillstyrks således i den aktuella delen. De övriga motionsyrkandena som är aktuella i avsnittet avstyrks.

16. Elcertifikat, punkt 8 (M)

av Lars Hjälmared (M), Hans Rothenberg (M), Ann-Charlotte Hammar Johansson (M) och Jörgen Warborn (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2015/16:2447 av Lars Hjälmared m.fl. (M) yrkandena 4 och 5 samt
2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 18 och
avslår motionerna
2015/16:729 av Niclas Malmberg (MP),
2015/16:1769 av Jörgen Andersson (M) yrkande 2,
2015/16:2249 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 8,
2015/16:2854 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 33 och
2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 17.

Ställningstagande

Sverige ska ha ett robust energisystem som står på tre ben med vattenkraft, kärnkraft och ny förnybar energi. Alliansens energiöverenskommelse som klubbades av riksdagen 2009 ligger alltså fast.

Energisystem är emellertid komplexa. Beslut som påverkar någon del av energisystemet får konsekvenser i andra delar. När regeringen ensidigt väljer att bygga ut elcertifikatssystemet får det exempelvis följd effekter på prisutvecklingen och investeringstakten i andra delar av systemet.

Eftersom Sverige och energibranschen behöver långsiktiga spelregler som garanterar en säker energiförsörjning över tid är det viktigt att det även finns ett tydligt helhetsperspektiv på de åtgärder som vidtas. Här är tanken att Energiförvaltningskommissionens arbete med att nå en överenskommelse om energisystemets långsiktiga inriktning ska kunna spela en viktig roll. Det är därför besvärande att kommissionens handlingsutrymme inskränks genom hastiga beslut av regeringen.

I likhet med vad som anförs i motion 2015/16:2447 (M) anser vi att framtida justeringar av den totala andelen ny förnybar energi i elcertifikatssystemet ska underställas riksdagen för beslut. Ett liknande yrkande finns även i motion 2015/16:3149 (KD) som också tillstyrks. Vidare anser vi att de konsekvenser som beslut om justeringar enligt ovan har för det svenska energisystemet bör utredas. Med det anförda tillstyrks de nyssnämnda motionerna i de berörda delarna. De övriga motionsyrkandena avstyrks.

17. Elcertifikat, punkt 8 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2854 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 33 och
avslår motionerna
2015/16:729 av Niclas Malmberg (MP),
2015/16:1769 av Jörgen Andersson (M) yrkande 2,
2015/16:2249 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 8,
2015/16:2447 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkandena 4 och 5 samt
2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkandena 17 och 18.

Ställningstagande

Vi anser att elcertifikatssystemet bör avskaffas. Enligt vår uppfattning bör alla former av marknadssnedvridande subventioner fasas ut. Elcertifikatssystemet har bidragit till att det har byggts anläggningar som i grunden inte bär sina egna kostnader och som dessutom har skapat ett överutbud av el på marknaden som gör det svårt att uppnå lönsamhet i investeringar och renoveringar av de befintliga produktionsanläggningarna. Vi har svårt att förstå poängen med att stimulera fram investeringar i anläggningar som marknaden inte efterfrågar och som kullkastar kalkylerna för hela energisystemet.

Till saken hör också att den s.k. förnybara elproduktionen (särskilt sol- och vindkraft) som tillkommer inom elcertifikatssystemet är av ett sådant väderkänsligt slag som ställer särskilda krav på elnätets funktion och som kräver regler- och ersättningskraft på både års- och dygnsbasis. Den förnybara elproduktionen har inte heller de egenskaper som krävs för att den ska kunna ersätta den för den svenska industrin så betydelsefulla baskraften. Sol- och vindkraft är helt enkelt inte något alternativ till kärnkraften på detta område, och de signaler om en förtida stängning av kärnkraftverk som nu är aktuella väcker

en betydande oro hos oss. Här vill vi även understryka att den svenska elproduktionen – som huvudsakligen består av kärn- och vattenkraft – redan är så gott som fri från koldioxidutsläpp. Det bör också understrykas att iveren att ställa om energisystemet paradoxalt nog kan leda till ökade utsläpp som en följd av större anspråk på naturresurser och ett ökande behov av att bygga ut det svenska kraftnätet för att kunna tillvarata all den utspridda sol- och vindkraftsproduktion som regeringspartierna vill ska växa fram.

Sammantaget innebär det anförda att vi ansluter oss till det som sägs i motion 2015/16:2854 (SD) om att elcertifikatssystemet bör fasas ut genom att nya investeringar i förnybar elproduktion inte ska tilldelas elcertifikat och förordar att riksdagen tillkännager detta till regeringen. Motionen tillstyrks i denna del samtidigt som de övriga motionerna i avsnittet avstyrks i de aktuella delarna.

18. Elcertifikat, punkt 8 (KD)

av Penilla Gunther (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:2447 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 5 och

2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkandena 17 och 18 samt avslår motionerna

2015/16:729 av Niclas Malmberg (MP),

2015/16:1769 av Jörgen Andersson (M) yrkande 2,

2015/16:2249 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 8,

2015/16:2447 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 4 och

2015/16:2854 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 33.

Ställningstagande

Jag och Kristdemokraterna förespråkar en fri och öppen elmarknad med ökad konkurrens till nytta för kunderna. Långsiktiga spelregler i energipolitiken ska säkerställas genom att den förnybara energiproduktionen byggs ut, fossila bränslen fasas ut och det ges förutsättningar för kontrollerade generationsskiften i den svenska kärnkraften.

Förnybar elproduktion är en viktig del i denna energipolitik. Jag och Kristdemokraterna ser stora möjligheter med den förnybara energin i framtiden och förordar alltså att Sverige ska fullfölja riksdagens tidigare fattade beslut och ingångna avtal. I likhet med vad som föreslås i motion 2015/16:3149 (KD)

anser jag att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att återkomma med förslag om nödvändiga förändringar av elcertifikatssystemet för att fullfölja dessa beslut och avtal. Motionen tillstyrks således i den aktuella delen. Likaså tillstyrker jag förslaget i samma motion om att eventuella framtida justeringar av den totala andelen ny förnybar el i elcertifikatssystemet i fortsättningen ska underställas riksdagen för beslut. Ett liknande yrkande finns även i motion 2015/16:2447 (M) som också det tillstyrks.

De övriga motionsyrkandena avstyrks.

19. Vissa övriga frågor, punkt 9 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänner detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2854 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 13 och avslår motionerna

2015/16:2371 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 19,

2015/16:2986 av Anders Ahlgren och Helena Lindahl (båda C) och

2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkandena 21 och 29.

Ställningstagande

Vi anser att energipolitiken ska vara inriktad på att säkerställa en prisvärd och tillförlitlig energiförsörjning, för såväl hushåll som näringsliv. Förnybar energiproduktion har en roll att spela i det sammanhanget, men vi vill varna för att en övertro på dessa energikällors potential riskerar att ge ett kontraproduktivt resultat. Vi har redan tidigare i detta betänkande argumenterat för en utfasning av elcertifikatssystemet och där redovisat flera problem med att subventionera framväxten av förnybar elproduktion. Till detta vill vi även foga det som anförs i motion 2015/16:2854 (SD) om det planeringsmål som finns för utbyggnaden av vindkraften. För att uppnå planeringsmålet måste dagens vindkraft tredubblas. Ur ett livscykelperspektiv släpper vindkraft emellertid ut mer koldioxid per enhet producerad energi än vad t.ex. kärnkraften gör. Vindkraft produceras dessutom oregelbundet och är inte alltid tillgänglig när efterfrågan på energi är som allra störst. En så stor andel vindkraft innebär också påtagliga utmaningar för hela elsystemets funktion.

Sammantaget anser vi därför att riksdagen bör uppmana regeringen att upphäva planeringsmålet för vindkraft. Det sagda innebär att vi tillstyrker motion

2015/16:2854 (SD) i den aktuella delen. De övriga motionsyrkandena i avsnittet avstyrks.

20. Vissa övriga frågor, punkt 9 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2371 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 19 och avslår motionerna

2015/16:2854 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 13,

2015/16:2986 av Anders Ahlgren och Helena Lindahl (båda C) och

2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkandena 21 och 29.

Ställningstagande

Jag och Centerpartiet har under lång tid drivit en politik som förenar ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet. Vi står bakom det mål som Miljömålsberedningen slagit fast, att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser och att den globala medeltemperaturen – i enlighet med Parisavtalet – begränsas till väl under 2 grader med en strävan efter att begränsa den till 1,5 grader. Som delmål på vägen till 2045 vill jag och Centerpartiet ha 100 procent förnybar energi senast 2040. Utöver tillförsel av förnybar energi anser jag och Centerpartiet att det behövs ett ökat fokus på energieffektiviseringar. Det behövs nya grepp och marknadsbaserade styrmedel som ger ökad flexibilitet och minskade effektoppar och som minskar behovet av reservkapacitet. Det sagda innebär att jag tillstyrker förslaget i motion 2015/16:2371 (C) och att riksdagen genom ett tillkännagivande således bör uppmana regeringen att agera i linje med vad som har anförts i denna reservation. De övriga motionerna i avsnittet avstyrks i de aktuella delarna.

21. Vissa övriga frågor, punkt 9 (KD)

av Penilla Gunther (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkandena 21 och 29 samt avslår motionerna

2015/16:2371 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 19,

2015/16:2854 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 13 och

2015/16:2986 av Anders Ahlgren och Helena Lindahl (båda C).

Ställningstagande

Jag har redan tidigare i detta betänkande redovisat grunderna för Kristdemokraternas syn på energipolitiken och där bl.a. framhållit betydelsen av åtgärder på EU-nivå för att länka samma de europeiska elnäten. Det finns emellertid ytterligare åtgärder som bör vidtas, och jag instämmer därför i det som sägs i motion 2015/16:3179 (KD) om att EU bör göra det lättare för hushåll som producerar egen el, t.ex. sol- och vindkraft, att med goda villkor sälja in elen på nationella och unionsgemensamma elnät. Jag tillstyrker således motionen i den aktuella delen.

Vidare tillstyrker jag förslaget i samma motion om att den kommunala energirådgivningen bör avskaffas. Även om många kommuner har valt att samordna sin rådgivning med andra kommuner utgör kravet att tillhandahålla denna rådgivningstjänst en pålaga som jag inte anser är rimlig. Jag och Kristdemokraterna anser att det vore bättre om Energimyndigheten fick i uppdrag att svara för energirådgivning till privatpersoner och företag, exempelvis via webb och teletjänster samt via sina regionala centrum.

Sammantaget innebär detta alltså att jag tillstyrker motion 2015/16:3179 (KD) i de berörda delarna. De övriga motionerna i avsnittet avstyrks i de aktuella delarna.

Särskilda yttranden

1. Förlängning av effektreserven, punkt 1 (M, C, L, KD)

Lars Hjalmered (M), Hans Rothenberg (M), Ann-Charlotte Hammar Johnson (M), Said Abdu (L), Penilla Gunther (KD), Jörgen Warborn (M) och Rickard Nordin (C) anför:

Vi har tillstyrkt regeringens förslag om att förlänga effektreserven till 2025. Vi delar dock inte regeringens uppfattning om dels orsakerna till att effektreserven måste förlängas, dels vilka åtgärder som bör vidtas med koppling till effektreserven under de närmast kommande åren. Vi utvecklar dessa resonemang i våra reservationer i de övriga avsnitten i detta betänkande.

2. Förlängning av effektreserven, punkt 1 (SD)

Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD) anför:

Vi ser positivt på regeringens förslag om att förlänga effektreserven till 2025. Huvudskälet är den stora vikt vi lägger vid att en tillförlitlig energiförsörjning kan upprätthållas i hela landet och oavsett tidpunkt. Även om vi står bakom förslaget om en förlängning har vi en del synpunkter på andra delar av det regeringens anför om effektreserven. Det gäller exempelvis resonemangen om ökade miljökrav på effektreserven och om den tilltänkta avtrappningen av effektreservens omfattning. Våra ståndpunkter i dessa frågor framgår av de reservationer vi står bakom i de övriga avsnitten som gäller effektreserven i detta betänkande.

3. Elcertifikat, punkt 8 (L)

Said Abdu (L) anför:

Jag har valt att ställa mig bakom utskottets ställningstagande att avstyrka motion 2015/16:2249 (FP) i den del där det föreslås att ambitionshöjningen i elcertifikatssystemet, inte ska genomföras. Förslaget väcktes under den allmänna motionstiden hösten 2015. Därefter har riksdagen beslutat att införa en högre ambitionsnivå i elcertifikatssystemet, och denna nivå gäller fr.o.m. årsskiftet 2015/16. Jag beklagar riksdagens beslut i denna del av de skäl som anförs i motionen. Mot bakgrund av att beslut är fattade och att ambitionshöjningen redan har trätt i kraft förefaller det emellertid mindre meningsfullt att stå bakom ett förslag med innebörden att den nyssnämnda förändringen inte ska genomföras. Jag och Liberalerna kommer dock att följa utvecklingen på området noggrant och har för avsikt att återkomma med förslag till riksdagen i den mån

vi bedömer att det är nödvändigt, bl.a. i ljuset av utfallet av Energikommis-
sionens fortsatta arbete.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2015/16:117 Effektereserv 2020–2025:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2003:436) om effektereserv, dels ändring i samma lag.

Följdmotionerna

2015/16:3333 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om storleken på effektreserven och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ytterligare miljökrav på effektreserven och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3335 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att utreda möjligheterna att införa en effektereserv på nordisk-baltisk nivå och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör ställas tydliga miljökrav vid upphandling av produktionskapacitet inom effektreserven och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagen om effektereserv ska följas upp och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en avstämning om effektreserven bör göras 2020 och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3337 av Maria Weimer m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Energimyndigheten bör få i uppdrag att göra en konsekvensanalys av vad stängningar av kärnkraftsreaktorer betyder för förlorad baskraft och ökad energiimport liksom klimatet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att för klimatets skull avskaffa effektskatten på kärnkraft och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att utreda möjligheterna till en nordisk lösning för effektreserven och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör ställas tydliga miljökrav vid upphandling av produktionskapacitet inom effektreserven och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör följa upp lagen och återkoppla till riksdagen och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:18 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om elområdesindelningen och dess effekter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjliga lösningar på de problem som nuvarande elområdesindelning skapar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det är viktigt att utbyggnaden av överföringskapacitet inom Sverige, som har kunnat accelereras tack vare de kraftigt ökade investeringsbemyndiganden som riksdagen har beviljat under alliansregeringen, fortsätter och att nuvarande regering inte får sänka ambitionerna till den nivå som gällde före 2006, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Svenska kraftnät i uppdrag att ändra elområdesindelningen genom en sammanslagning till två områden i stället för fyra, i enlighet med de förslag som ursprungligen presenterades, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdraga åt Svenska kraftnät att, så länge fyra elområden finns i Sverige, införa ett system med garanterad minimikapacitet i överföringen mellan elområde tre och elområde fyra i enlighet med det förslag som en utredning tagit fram, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:187 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU antar en målsättning att nå nollutsläpp vid senast 2050 och att all elproduktion då ska vara förnybar och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:504 av Kent Härstedt (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förslag att se över möjligheterna att gräva ned fler kraftledningar i tätbebyggda områden i Sverige och om att elledningarnas infrastruktur bör planeras ur framtida hälso-, nybyggnations-, bostadsmiljö- och tillväxtaspekter, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:729 av Niclas Malmberg (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att inrätta en myndighet för handel med de gröna elcertifikaten och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1536 av Cecilie Tenfjord-Toftby och Christian Holm Barenfeld (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att konkreta åtgärder för hur effektbalansen ska säkras i det svenska elsystemet måste tas fram parallellt med att andelen intermittent el ökar, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1769 av Jörgen Andersson (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om elcertifikatssystemen kan nyttjas för forskning och provdrift av fjärde generationens kärnkraft och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2249 av Jan Björklund m.fl. (FP):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ambitionshöjningen av elcertifikatssystemet inte ska genomföras och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2363 av Annika Qarlsson och Fredrik Christensson (båda C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att teknikval och vägval vid beslut om kraftledningar ska bygga på en samhällsekonomisk bedömning och ske i en transparent process och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge statliga myndigheter och bolag riktlinjer för att värna våra gemensamma mark- och skogsresurser och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2371 av Anders W Jonsson m.fl. (C):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vara drivande i att skapa en energiunion i EU med Nordpool som modell och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slopa anslutningsavgiften till elnätet för havsbaserad vindkraft och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett ökat fokus på energieffektiviseringar som ger ökad flexibilitet och minskade effektoppar och minskar behovet av reservkapacitet, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2433 av Eskil Erlandsson och Per Lodenius (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om användande av marksnål teknik – nedgrävning vid intrång på mark för ledningsutbyggnad m.m. – och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2447 av Lars Hjälmered m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en konkurrenskraftsutredning med uppdrag att analysera den svenska elmarknaden ur ett internationellt perspektiv och föreslå åtgärder för att hålla Sverige konkurrenskraftigt och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att påverkan på effektbalansen i det svenska energisystemet bör utredas givet de beslut riksdagen fattat om ny, förnybar energi och påverkan av framtida ambitionshöjningar och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att eventuella framtida justeringar av total andel ny, förnybar energi i elcertifikatssystemet ska underställas beslut i riksdagen och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2854 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upphäva planeringsmålet om 30 TWh vindkraftsel per år och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en långsiktig investeringskalkyl gällande det svenska elnätet och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en konsekvensanalys gällande en eventuell utbyggnad av elöverföring till Europa och tillkännager detta för regeringen.

32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om elområden och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fasa ut elcertifikatssystemet genom att inte tilldela ytterligare anläggningar elcertifikat och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2986 av Anders Ahlgren och Helena Lindahl (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fördelarna för samhället med att skapa OPS-projekt för att säkerställa järnvägens kraftförsörjning och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska återkomma med förslag till riksdagen om nödvändiga förändringar av elcertifikatssystemet för att fullfölja tidigare fattade beslut och ingångna avtal och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att eventuella framtida justeringar av den totala andelen ny förnybar el i elcertifikatssystemet i fortsättningen ska underställas riksdagen för beslut, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla för hushåll som producerar sin egen el och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förlänga effektreserven till år 2030, med avstämning år 2020 och 2025, och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upphandling av effektreserven bör ske för tre år i taget mot ett år i dag och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upphandling bör ske över hela året eftersom klimatförändringar och säkerhetsläge bidragit till att även andra perioder kan ge behov av ökad effekt, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort de kommunala energi- och klimatrådgivarna och i stället uppdra åt Energimyndigheten att erbjuda energirådgivning till privatpersoner och företag och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för frihandel på elområdet inom EU och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sammanlänka medlemsstaternas elnät så att överföringskapaciteten stärks, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2003:436) om effektreserv, dels ändring i samma lag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2003:436) om effektreserv, som gäller till och med den 15 mars 2020¹,

dels att lagen ska fortsätta att gälla till och med den 15 mars 2025,
dels att 1 och 2 §§ ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*1 §²

Den myndighet som enligt 8 kap. 1 § första stycket ellagen (1997:857) har systemansvaret för el (den systemansvariga myndigheten), har ansvaret för att en effektreserv om högst 2 000 megawatt finns tillgänglig. Effektreserven ska skapas genom att den systemansvariga myndigheten *ingår avtal dels* med elproducenter om att ställa ytterligare produktionskapacitet till förfogande, *dels med elanvändare och elleverantörer* om minskad elförbrukning.

Effektreserven ska vara ett komplement till den övriga produktionskapacitet som finns på elmarknaden.

Regeringen *meddelar* föreskrifter om *effektreservens storlek och hur stor andel av reserven som ska skapas genom avtal om minskad förbrukning*.

Den myndighet som enligt 8 kap. 1 § första stycket ellagen (1997:857) har systemansvaret för el (den systemansvariga myndigheten) har ansvaret för att en effektreserv om högst 2 000 megawatt finns tillgänglig. Effektreserven ska skapas genom att den systemansvariga myndigheten *dels ingår avtal* med elproducenter om att ställa ytterligare produktionskapacitet till förfogande, *dels ingår avtal* om minskad elförbrukning.

Regeringen *eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela* föreskrifter om *effektreserven*.

2 §

Den som enligt 8 kap. 4 § *första* stycket ellagen (1997:857) har ingått avtal med den systemansvariga myndigheten (balansansvarig) *skall till myndigheten* betala en avgift för *täckande av de kostnader som*

Den som enligt 8 kap. 4 § *andra* stycket ellagen (1997:857) har ingått avtal med den systemansvariga myndigheten (balansansvarig) *ska* betala en avgift *till myndigheten* för *att täcka* de kostnader som

¹ Lagens giltighetstid senast förlängd 2010:491.

² Senaste lydelse 2010:491.

uppstår för myndigheten enligt de avtal som avses i 1 § första stycket.

Avgiftens storlek för varje balansansvarig skall baseras på omfattningen av dennes balansansvar enligt avtalet med den systemansvariga myndigheten och omfattningen av den balansansvariges obalans under den tidsperiod som avgiften avser. Avgiften bestäms av den systemansvariga myndigheten.

uppstår för myndigheten enligt de avtal som avses i 1 § första stycket.

För varje balansansvarig ska avgiftens storlek baseras på omfattningen av den balansansvariges balansansvar enligt avtalet med den systemansvariga myndigheten och omfattningen av den balansansvariges obalans under den tidsperiod som avgiften avser. Avgiften bestäms av den systemansvariga myndigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.